

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

ОМУЗГОР

№19 (12452)
8 майи
соли 2024

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

Дастгирии соҳан маориф ва баланд бардоштани мақоми омӯзгор, дар навбати аввал, аз он ҷиҳат муҳим мебошад, ки аҳли маориф дар рушди нуруи инсонӣ саҳми бевосита дошта, яке аз қувваҳои пешбаранда ва фаъоли ҷомеаи имрӯза ба шумор меравад ва гузашта аз ин, пешрафти тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат ба сатҳи рушди маориф вобастагии мустақим дорад.

Эмомалӣ РАҶМОН

ВОҶЕИЯТИ ЗАМОН

Сайёраи замин: чолишҳо, таҳдидҳо ва хатарҳо

Муқаддима

Вақте ки дар бораи Замин ба сифати мақоми мавҷудияти ҷисмҳои органикӣ ва гайриорганикӣ, аз ҷумла, инсон меандешем, таъкиди файласуфи шаҳри олмонӣ Мартин Ҳайдеггер пеш аз назар меояд. Ҳайдеггер, ки яке аз бунёдгузори фалсафаи вучудӣ маҳсуб меёбад, дар робита бо сарнавишти инсон дар сайёраи Замин гуфта буд: “Агар аз баландтарин нуктаи осмон ба ин замин, ки мо маскунаш ҳастем, назар афканем, мебинем, ки чӣ сон хурду ночиз аст ва дар як они воҳид метавонад аз бархурди тасодуфӣ ва бенизиботи ҷирмҳои бузурги кайҳонӣ нест шавад ва аз байн биравад”. Воқеан, пайваста бо хатарҳои гуногуни табиӣ ва кайҳонӣ мувоҷеҳ будани сайёраи инсонӣ – Замин барои донишмандони риштаҳои гуногуни илм, махсусан, табиатшиносону кайҳоншиносон маълум буд ва имрӯз ҳам дар пайи шинохти дақиқи ҳақиқати табиӣ, махсусиятҳои физио-химиявии Замин, имконоти зистӣ дар ҷаҳон ва шароити фазои кайҳон таҳқиқотҳои бунёдӣ сурат гирифта, дар ин замина корҳои илмӣ таҳассусӣ идома доранд.

Вучуд доштани ташвишу изтироби инсонӣ дар бастагӣ бо мушкилоти глобалӣ, ки сайёраи Заминро аз ҳар ҷиҳат таҳдид мекунад, маъноӣ онро дорад, ки инсонӣ хушманд ҳамеша барои баргараф кардани мушкилот ва масоили ҳалталаби зистӣ-биологӣ, муҳитӣ-экологӣ, фикрӣ, равонӣ ва амсоли инҳо тавассути ба кор андохтан ва фаъол соختани коргоҳи мағзӣ талош карда, бад-ин васила роҳро барои ошкор соختани мушкилоти умумисайёравӣ ва кайҳонӣ ва натиҷатан, танзим кардани барномаҳои зистӣ ва ҳамшарикӣ иҷтимоӣ дар баробари хатарҳои сайёравӣ, ҷаҳонӣ ва кайҳонӣ ҳамвор месозад.

Ҳанӯз табиатшинос ва файласуфи маъруфи англис Бертран Рассел дар нимаи дуоми садаи бистум ҷомеаи ҷаҳониро хушдор дода буд, ки инсон дар пешорӯи хатарҳои кайҳонӣ қарор дорад ва ҳамасола имконоти зистӣ барои инсон бар асари хатароти табиӣ дар сайёраи Замин коҳиш меёбад. Аз ин рӯ, инсонро зарур аст, ки дар андешаи муттаҳид кардани нуруҳои ақлонӣ ва зеҳнии башарӣ шуда, ҷидави хатарҳои умумиинсонӣ ва куллисайёравиро, ки пеш аз ҳама, ба инсон ва ҷомеаи инсонӣ садама мезананд, бигирад. Гузашта аз ин, сайёраи инсониро дар садаи бистум ду ҷанги ҷаҳонӣ – Ҷанги Якуми Ҷаҳонӣ (солҳои 1914-1918) ва Ҷанги Дуюми Ҷаҳонӣ (солҳои 1939-1945) дунболоғирӣ намуда, бар асари ин ҷангҳо миллионҳо ҷони худро аз даст дода, миллионҳо дар тангҳои тақдир афтида, миллионҳо нафар ятиму бепарастор монданд.

Ҷунон ки тазаккур ёфт, худпарастӣ, худкомагӣ ва зӯрозмоии қудратҳои сиёсӣ дар садаи бист боиси аз байн рафтани ҳаёти мардумони зиёда сайёраи инсонӣ гардид. Ҷанги Якуми Ҷаҳонӣ (солҳои 1914-1918) 26 миллион ва Ҷанги Дуюми Ҷаҳонӣ (солҳои 1939-1945) 53 миллиону 547 ҳазор куштари ба бор овард. Тибқи оморӣ расмӣ, агар дар Ҷанги Якуми Ҷаҳонӣ 50 дар садаи аҳолии осоиштаи мамӯлики ба ҷанг даргир ҳалок шуда бошад, дар Ҷанги Дуюми Ҷаҳонӣ ин рақам ба 60 дар сад расид (ниг.: Состояние мира 1999. Москва: Издательство «Весь мир», 2000. -С. 225). Ба ибораи дигар, дар ҷангҳои якуму дуоми ҷаҳонӣ аҳолии гайринизомӣ низ саҳт талаф ёфтааст. Омори расмӣ шоҳиди 54 миллион куштаи Ҷанги Дуюми Ҷаҳонӣ дар ҷабаҳот мебошад (ниг.: Состояние мира 1999. Москва: Издательство «Весь мир», 2000. -С. 226).

(Давомиаш дар саҳ. 4)

ИФТИХОР

«Омӯзгор» аз серхонандатарин нашрияҳои кишвар

2 майи соли 2024 дар шаҳри Душанбе натиҷаи тадқиқоти нави “Афзалиятҳои расонавии аҳолии Тоҷикистон: телевизион, радио, нашрияҳои ҷопӣ, сомонаҳо, шабакаҳои иҷтимоӣ ва паёмрасонҳо” муаррифӣ гардид. Дар заминаи пажӯҳиши мазкур, ки дар ҳамаи минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида шудааст, ҳафтаномаи «Омӯзгор» аз нигоҳи серхонандатарин нашрия дар ҷумҳурӣ дар мақоми дуум қарор гирифт.

Таъкид гардид, ки ҳадафи тадқиқоти мазкур муайян кардани афзалиятҳои расонаии аҳолии кишвар мебошад, ки ба дидану шундан ва хондани қадим расонаҳои ватанӣ баргари меҳанд. Директори ТҶ «Машварати расонавӣ» Набӣ Юсуфов зикр намуд, ки ин тадқиқот маротибаи чорум аст, ки сурат мегирад ва дар он перомунӣ вази ин ё он ВАО-и махсус, арзёбии муқоисавии натиҷаҳои бадастамада таҳлили муҳтасар ироа гардидааст.

Боиси ифтихор аст, ки дар ин пажӯҳишҳо бори чорум аст, ки ҳафтаномаи «Омӯзгор» аз нигоҳи серхонандатарин нашрия дар кишвар ҷойи дуумро ишғол мекунад.

Воқеан, фаъолияти ҳафтаномаи «Омӯзгор» сол то сол густариш ёфта, ҳам аз ҷиҳати мазмуну муҳтаво ва ҳам аз лиҳози банду баста такмил меёбад. Нигоштаҳое, ки дар саҳифаҳои нашрия ба таъби мерасанд, дархӯри замони буда, дар баробари иртиботманд будан ба аҳли маориф, барои кулли ҷомеаи муфиду судманд мебошанд. Теъдо-

ди нашрия низ сол то сол зиёд мегардад, ки аз тавачҷуҳи рӯзафзуни аҳли ҷомеа шаҳодат медиҳад. «Омӯзгор» ҳоло бо теъдоди беш аз 40 ҳазор нусха ҳафтае як бор ба нашр расида, дастраси хонандагон мешавад. Устодону омӯзгорон ва хонандагон бо ҳафтанома ҳамкориҳои қавӣ дошта, мунтазам маводу матолиби хешро пешниҳод мекунанд. Аз мақолаҳои методиву тарбиявии он устодону омӯзгорон дар дарсҳои худ самаранок истифода мекунанд. Дар баробари ин, ҳамасола нашрия вобаста ба мавзӯҳои муҳим озмунҳо роҳандозӣ менамояд ва иқдомҳои муфидро ҷиҳати баланд бардоштани мақоми омӯзгор дар ҷомеа амалӣ мекунад. Соли раван ҷорӣ намудани озмуни «Омӯзгори ман – ифтихори ман» далели ин гуфтаҳост, ки сафи алоқамандони нашрияро боз ҳам бештар менамояд. Бо пешрафти техникаву технологияи муосир имконоти нави расондани иттилоъ

ба вучуд омад, ки дар ин миён нашрияи «Омӯзгор» низ истисно нест. Сомонаи ҳафтанома (www.omuzgor-gazeta.tj) ва саҳифаҳои он дар шабакаҳои иҷтимоӣ фаъол буда, ҳамарӯза маводу матолиби зиёд дар он гузошта мешавад. Хусусан, дар шабакаи иҷтимоии Фейсбук саҳифаи ҳафтанома амал менамояд, ки ба таври муқовим хабару гузориш ва маводу нигоҳиришҳо вобаста ба таълиму тарбия, баланд бардоштани сатҳи сифати таълим, мақоми омӯзгор ва дастовардҳои соҳа тавассути он пешниҳоди хонандагон мегардад...

Бо яд қайд кард, ки таҳқиқоти зикршуда аз ҷониби ташкилоти «Машварати расонавӣ», Маркази тадқиқоти сотсиологии “Зеркало” дар ҳамкорӣ бо Вазорати фарҳанг ва Сафорати ИМА дар Тоҷикистон анҷом дода шудааст.

Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

►► **НЕРУИ ПЕШБАР**

ҶОЙГОҲ ВА ВАЗИФАҶОИ ИЛМ ДАР ҚОМЕА

Дар мавриди аввал бояд мафҳумҳои «илм» ва «дониш»-ро аз ҳам фарқ намуд. «Илм» яке аз соҳаҳои муҳимми фаъолияти инсон буда, вазифаи он ба низом даровардани дониш дар бораи табиат, ҷамъият ва шуур мебошад.

Қома бо пешрафти илму фановарӣ инкишоф меёбад. Дастовардҳои ва кашфиёти олимони мавриди истифодаи баърият қарор мегиранд, ки ин сабаби рушди қома ва некуахлоқии инсонҳои мегардад. Дониш натиҷаи раванди шинохти воқеият ва инъикоси дурусти воқеияти объективӣ дар шуури инсон аст. Ба иборати дигар, ҳар як шуур дар шакли дониш ифода меёбад, ки маҳсули фаъолияти инсон дар олами объективист.

Маърифат раванди аз худ қардан ва инкишоф додани дониш аст, ки пеш аз ҳама, бо амалияи иҷтимоӣ-таърихӣ, пайваста дар густириш, тақмилибӣ ва рушд қарор дорад. Ин таъсири мутақобилаи объект ва субъект аст, ки натиҷаи он дониш нав дар бораи олами гирду атроф мебошад.

Мафҳуми «илм» одатан ба се маънои асосӣ истифода мегардад:

– маълумот оид ба қобилият, таҷриба, малакаҳои, ки барои ба амал баровардан ва амалӣ намудани фаъолият истифода мешаванд;

– ҳама гуна иттилооти аз ҷиҳати маърифатӣ муҳим (мувофиқ);

– воҳиди махсуси маърифатӣ, шакли ғносеологии муносибати шахс ба воқеият мебошад. Ду қанбаи охиризи зикршуда мавзӯи баҳси илмҳои ғносеология (назарияи маърифат) ва эпистемология (назарияҳои маърифати илмӣ) мебошад.

Барои мисол, ҳуди инсон мавриди омӯзиши илмҳои гуногун қарор гирифтааст. Илмҳо, ки танҳо организмҳои инсонро мавриди омӯзиш пазируфтаанд, иборатанд аз **анатомия** - бунёди дохилии ва берунии инсон, **физиология** - раванди фаъолияти ҳаётии инсон, тиб беморихои инсон ва табобати ӯ, **гиғиена** - таъсири омилҳои гуногун ба саломатии инсон ва роҳҳои беҳдошти вай, **равношиносӣ** - равандҳои равонӣ, ҳолати руҳии инсон ва хусусиятҳои рафтори ӯ, **генетика** - ирсияти инсон, **экологияи инсон** - муносибат ва алоқамандии инсон бо олами гирду атроф, **антропология** - раванди таҳаввул (тағйирот)-и инсон.

Инчунин, инсон аз лиҳози ташаккули шахсияташ мавриди омӯзиши илмҳои равоншиносӣ, ахлоқ, педагогика, психиатрия (соҳаи тиб, ки беморихои рухиро меомӯзад ва муолиҷа мекунад) қарор мегирад. Ҳамзамон, илмҳои қомашиносӣ, иқтисодӣ, сиёсатиносӣ ва фалсафаро низ метавон номбар

кард, ки муносибати инсонро бо қома дар равандҳои гуногуни иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва маънавия меомӯзанд. Бояд қайд намуд, ки ҳамаи ин илмҳо ба ҳамдигар алоқаманд буда, дар аксар маврид ба ҳамдигар мусоидат мекунанд.

Илм ҳамчун шакли шуури ҷамъиятӣ дар қома вазифаҳои муайян дорад, ки иборатанд аз: ба амал баровардани донишҳои илмӣ-назариявӣ, вазифаҳои ҷаҳонбинӣ ва фарҳангӣ, вазифаи фановарӣ, ки дар истехсолот татбиқи намулдани дастовардҳои илмӣ ва мавриди истифода қарор намудани маҳсулот, танзим намудани равандҳои ҷамъиятӣ

ва неруи иҷтимоӣ, дар маҷмӯъ, неруи инсонӣ, вазифаи барномарезӣ ва пешгӯикунандагӣ ва ғ.

Ҳамин тариқ, илм шакли таърихан муқарраршудаи фаъолияти инсон буда, ба шинохти табдили воқеияти объективӣ нигаронида шудааст.

Мусаллам аст, ки илм маҳсули фаъолияти инсон, истехсолоти маънавия мебошад, ки барои беҳбуди ҳаёти инсоният истифода мегардад. Илм метавонад ҳам ба нафъи инсоният ва ҳам ба зарари ӯ истифода гардад. Дар ин маврид, ахлоқи олим ва масъулияти ӯ барои ба зарари инсоният истифода нагардидани дастовардҳои илмӣ дар мадди аввал меистад. Таҷрибаи воқеи ҷаҳони муосир нишон медиҳад, ки дастовардҳои илмӣ, мутаассифона, баъзан ғайримаксаднок роҳандозӣ гардида, барои яроқи қатли ом, вирусҳои сироятӣ, амалҳои экстремистию террористӣ ва ғайра истифода

мегардад. Мавлоно Чалолуддини Балхӣ оид ба ин масъала чанд садсола пеш чунин гуфтааст:

**Бадгӯзарро илму фан омӯхтан,
Додани тег аст дасти роҳзан,
Тег додан дар қафи занги маст,
Беҳ, ки ояд илм подоро ба даст.**

Дар даврони соҳибистиклолӣ дар кишвар барои рушди илм аҳамияти ҷиддӣ дода мешавад. Албатта, илми тоҷик дар солҳои аввали ба даст овардани Истиклолияти давлатӣ дар баробари дигар соҳаҳои ҳаёти иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ фазои бухрониро аз сар гузаронд, ки ба чанд омил вобаста буд.

Якум, ба пошхӯрии Иттиҳоди Шуравӣ вобастагии зиҷ дошт, зеро ҳамкориҳои илмӣ муассисаҳои илмӣ чумхӯрӣ бо дигар ниҳодҳои илмӣ чумхӯриҳои иттифоқӣ якбора қанда шуд. Ин робитаҳо дар самти тайёр намудани кадрҳо ва ҳамкориҳои илмӣ,

дар соҳаи илму маориф» бо иштироки васеи донишҷӯён, магистрантону омӯзгорон ҳамасола озмуни «Илм – фуруғи маърифат» баргузор мегардад. Ташкили чунин озмунҳо барои ба майдон омадани шахсиятҳои нави илмӣ аз миёни ҷавонон ва тавсияи ҷаҳонбинии илмӣ онҳо мусоидат менамояд.

Шароити муосири ҷаҳонӣ тақозо менамояд, ки мо аз қумлаи кишварҳои бошем, ки ба талаботи айём ҷавобгӯ бошем. Барои рушди ҳамачонибаи ин соҳаи муҳимми ҳаёти қома, ҳал намудани чанд масъала зарур аст. Аз қумла: қудо намудани грантҳои илмӣ аз ҳисоби ниҳодҳои ватанӣ ва хоричӣ барои таҳқиқотҳои бунёдӣ ва қалидӣ, фароҳам овардани шароити ҷиҳати робитаи зичи илм ва истехсолот бо дарназардошти соҳаҳои алоҳидаи илм, фароҳам овардани шароити барои барқарор намудани робитаҳои илмӣ бо муассисаҳои кишварҳои хоричӣ ҷиҳати омӯзиши таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ, таваҷҷуҳи бештар зоҳир қардан барои иштироки олимони тоҷик дар ҳамоишҳо ва конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ, пузӯр намудани ва зиёд қардани шумораи таҳқиқотҳои сотсиологии соҳавӣ, аҳамияти махсус додан ба кадрҳои ҷавони илмӣ.

Ҳамин тариқ, барои ҳалли ин проблемаҳо, маром ва мақсади ҳар як фарди қома бояд таҳкими ваҳдати миллӣ, эҳтироми арзишҳои миллӣ, масъалаи рушди қома, ноил гардидан ба ҳадафҳои стратегӣ, баланд бардоштани сатҳи зиндагӣ, тарзи ҳаёти солим ва тарбияи насли наврас дар руҳияи инсондӯстӣ ва ватандӯстӣ бошад.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба вазъи ҷаҳони муосир рисолати муҳаққиқону олимону муайян намуда, зикр қардад: «Бо дарназардошти вазъи ҳассосу печидаи ҷаҳони муосир, олимону донишмандони мамлакат бояд ба масъалаҳои тавсеаи мафкураи миллӣ, таҳкими давлатдорӣ ва рушди иҷтимоиву сиёсии қома, иттиҳоди неруҳои созандаи кишвар ва ҳифзи манфиатҳои стратегии Тоҷикистон, мубориза бар зидди терроризм ва экстремизм, хурофотпарастиву ифротгарӣ, инчунин, таҳқиқи масоили демократикунони ҳаёти иҷтимоиву сиёсии Тоҷикистон эътибори аввалиндарача диҳанд».

Аз ин рӯ, масъулият ва рисолати ҳар як муҳаққиқ ва фарди солимфикр бояд талош барои пешрафти илм ва татбиқи дастовардҳои он дар ҳаёт бошад.

*Нусратулло ЗОКИРЗОДА,
ректори Донишқадаи исломии
Тоҷикистон ба номи Иломи Аъзам-
Абуҳанифа, номзади илмҳои фалсафа*

►► **ОБ БАРОИ РУШДИ УСТУВОР**

Сарчашмаи ҳаёти башарият

Об манбаи ҳастии ҳамаи мавҷудияти олам аст ва зиндагиро таровату покизагӣ мебахшад. Ҳастии инсон, гуду гиёҳ, ҳайвоноту наботот, зиндагии осоиштаву ободӣ ба об вобастагӣ дорад. Агар ба маълумоти мутахассисон назар андозем, мебинем, ки имрӯзо қариб 1 миллиард мардуми сайёра аз норасоии оби тоза танқисӣ мекашанд, 2,6 миллиардсоқини сайёра дар шароити ғайрисанитарӣ зиндагӣ мекунанд. Дар беш аз 80 мамлақати ҷаҳон барои таъмини аҳоли об ноқифод аст. Аз рӯйи маълумоти Созмони Миллали Муттаҳид, то соли 2025 аз се ду ҳиссаи аҳолии мамлақатҳои ҷаҳон аз нарасидани оби ошомидани танқисӣ хоҳанд кашид. Маврид ба ёдоварист, ки сиёсати давлати Тоҷикистон дар соҳаи об ба ҳалли масъалаҳои мубрами иҷтимоиву иқтисодии

минтақа нигаронида шудааст. Дар ин самт Тоҷикистон аз минбарҳои бонифузи созмонҳои байналмилалӣ пешниҳодоти мушаххас ироа намуда, аз ҷониби ҷаҳонӣ ҳамчун ташаббускори ин соҳаи ҳаётан муҳим шинохта шудааст.

Дар суҳанронии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Чумхурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар қорабинии сатҳи баланд ба муносибати оғози Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об-барои рушди устувор» - солҳои 2018-2028, ки 22 март соли 2018 дар Иёлоти Муттаҳидаи Амрико баргузор гардид, омадааст: «Имрӯз дар ҷаҳон минтақае нест, ки дар масъалаи захираҳои об мушқилоқ надошта бошад ва ба нақши ин неъматӣ бебаҳо дар рушди устувор аҳамияти махсус надихад. Зеро тамоми самтҳо ва соҳаҳои фаъолияти инсонӣ бо захираҳои об алоқаи зич доранд. Аз ин лиҳоз, метавон гуфт, ки захираҳои об на танҳо неъматӣ беҳамто, балки меҳвари асосии рушди устувор мебошанд ва ин амр фаъолияти дастаҷамъона ва муносибати ҷиддиҳо ба истифода ва ҳифзи ин захираҳо ба хотири наслҳои оянда тақозо дорад».

Имрӯз моро мебояд обро сарфақорона истифода намоему ба тозагии он диққати ҷиддӣ диҳем. Боиси нигаронист, ки баъзеҳо ба об беаҳамиятӣ ва беҳурмати зоҳир мекунанд. Бо обҳои раван ҳар гуна партовҳо мепартоянд, ки ин амали онҳо боиси ифлос шудани оби ошомидани ва пахнгардии беморихо мешавад. Бояд қайд кард, ки ояндаи тамоми мавҷудоти зинда ва башарият ба об ва захираҳои он вобастагӣ дорад. Ҳифзи об на танҳо дар покиза нигоҳ доштани он аст. Мо бояд қувваи барқро низ сарфақорона истифода барем, зеро дар чанд моҳи охир ҳамаи мо мушоҳида кардем, ки норасоии об дар нуруғҳои барқӣ боиси коҳиши таъмини аҳоли бо қувваи барқ шуд.

Қайд қардан ба маврид аст, ки дар бораи об далелҳои қолиб мавҷуданд. Инак, қанде аз онҳо:

1. Барои як нафар ба ҳисоби миёна дар як сол 1000 литр об дарқор аст.
2. Об рӯзи байналмилалӣ худро дорад ва ҳамасола 22 март Рӯзи байналмилалӣ об ҷашн гирифта мешавад.
3. Оби тозашуда дар 0°C ях намекунад.
4. Об барои аз даст додани вазн қумак мекунад.

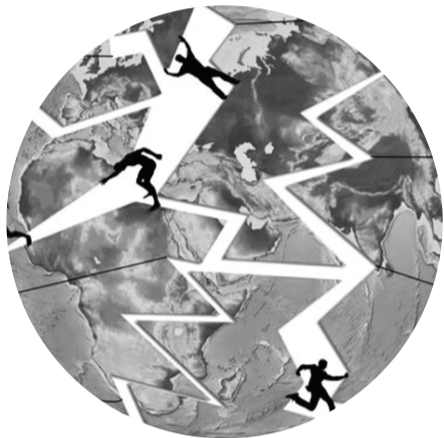
*И. БЕКМУРОДОВА,
омӯзгори забон ва адабиёт
МТМУ №3-и ноҳияи Варзоб*

Дар Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон доир ба ҳифзи арзишҳои миллӣ ҳамоиш доир шуд.

Сайёраи замин: чолишҳо, таҳдидҳо ва хатарҳо

(Аввалин дар сах. 1)

Тағйироти иқлимӣ ва ночур шудани низоми муҳити сайёра дар натиҷаи тарқишҳо, инфичороти бомбҳо, ба кор андохтани яроки ҳастай дар минтақаҳои Херосима ва Нагасакии Чопон ваъзи кулли муҳитзистиро дар Замин вайрон карда, силсилаи бемориҳои гуногунро дар ҷомеаҳои ҷангзада тавсеа бахшид. Муҳаққикон асароти яроки ҳастайро то имрӯз дар миёни ҷомеаҳои Шарқи Дур ба қайд гирифтаанд. Ҳамчунин, хисороти хангуфти молино

иктисодие, ки Ҷанги Дуюми Ҷаҳонӣ аз худ ба мерос гузошт, ҷаҳони инсониро солиёни дароз дар вартаи бӯхронҳои амики иқтисодӣ ва иҷтимоӣ нигоҳ дошт. Ҷуғрофиёи ҷангу даргириҳои инсонӣ дар асри бисту як ҳамчунон тавсеа ёфта, ба гирдоби бозиҳои сиёсӣ ва геосиёсӣ кишвару давлатҳои мухталиф кашида шуда истодаанд, ки ин навъи сиёсатҳо на танҳо сабаби бадтар шудани авзои сиёсӣ, мафкуравӣ, ахлоқӣ, фарҳангӣ ва иқтисодӣ дар ҷаҳон мегарданд, балки шароити экологӣ ва биологӣ сайёро номусоид сохта, мушкил андар мушкил меафзоянд. Истифодаи маводи тарқиши кимиёвӣ ва ба дунболи ин инфичороти рӯзмаррае, ки дар Ховари Миёна ҷони ҳазорон нафарро аз байн мебарад ва миллионҳоро дар вартаи гуруснагӣ, нодорию бенавоӣ нигоҳ медорад, имкони муътадили зистро дар сайёра зерӣ суол мебарад.

Таври сунъӣ ба ду қутб ҷудо кардани мардуми сайёра – Шарқи Фарб ва дар ин замина роҳандозӣ намудани барномаҳои зиддиинсонии баъзе гуруҳҳои манфиатҳои дар асри нуздаҳ (ва шояд қаблтар) шуруъи шуда, то имрӯз ин табартаксими сунъӣ дар пасманзари сиёсатҳои баъзе давлатҳои абарқудрат дар қолаби барнома-стратегияҳои давлатӣ амалӣ мегарданд. Бар пояи ин сиёсати ғалат аст, ки мардуми сайёра ба таври ноҳудоогоҳ (ва ба асари ҷаҳолату таассуб), одатан бо «ҷонибдорӣ нерӯҳои манфиатдор» бар он тамаъ мебаранд, ки худ ва дигаронро ҷудо кунанд. Тибқи ин қолаби танғу маҳдуди назарӣ, ҷаҳон дар тарозуи марзҳои ҷуғрофӣи Шарқ – Фарб, Шимол – Шарқ, Марказ – Музофот андозагирӣ шуда, мавриди таҳлили таҳмилино сунъӣ ии сиёсӣ иҷтимоӣ ва иқтисодӣ фарҳангӣ қарор мегирад (таваҷҷуҳ шавад ба Хантингтон, Самюэль. Столкновение цивилизаций. – Москва: АСТ, 2006. – С.10). Холо, ки ҷаҳон даргири чунин низоҳо аст, мардум ба ҳоли танғи иқтисодӣ иҷтимоӣ гирифтор шуда, имкони беҳбуд бахшидани ваъзи зиндагиашонро надоранд. Аз ин рӯ, шинохти дақику дурусти хатарот ва дар ин замина, густурдани фаъолиятҳои ақлонии инсон метавонад сатҳи афзоиши хатароти гуногунмухтаворо коҳиш диҳад.

Мушкилот ва хатароти асрӣ

Мусаллам аст, ки масъалаи асосии инсоният дар асри XXI аз таҳдиди хатарҳои ҷаҳонӣ, ки метавонанд дар ҳар лаҳза ба нестии тамаддун ва инсо-

ният мусоидат наоянд, дар амон мондан аст. Мутаассифона, айни ҳол техникаи муосир имконияти ба вучуд омадани хатарҳои антропогенро таъмин намудааст ва агар пешрафти фавқуфандовари бо роҳи табиӣ ва идоранашаванда амалӣ гардад, дар оянда имконияти ба вучуд омадани хатарҳои нав ба нав зиёд мешавад.

Оянданигарони ҷаҳонӣ хатарҳои умумии наной ва технологӣ ва меъёрҳои зарурӣ барои пешгирии намудани онҳо, ба ғайр аз ин, мушкилоти ҳуқуқӣ ва имкониятҳои террористонро мавриди тадқиқ қарор додаанд. Сохтани маркази ҷаҳонӣ барои қабули ҳалли таҳдидҳои умумӣ, ҷойгир намудани системаи ҷаҳонии муҳофизатӣ имконияти медиҳад, ки амнияти инсониятро таъмин намоем. Имрӯзҳо гуруҳҳои террористӣ радикалӣ дар ҳолати

дастрас намудани маълумот барои сохтани нанороботҳои карбонии вучуди зиндари ҳуранда, сохтани вирусҳои фалокатовари биологӣ ва имконияти сохтани лабораторияҳои хусусиро пайдо намудаанд, ки метавонанд дар як муҳлати кӯтоҳ инсониятро нест наоянд. Аз рӯйи хусусиятҳои умумӣ, хатарҳои глобалро ба ду қисм – хатарҳои глобалӣ табиӣ ва технологӣ ҷудо менамоянд.

Манобеи асосии хатарҳои глобалӣ

Зехни сунъӣ	Таҷрибахон хатарноки илмӣ
Нанотехнология	Астероидҳо
Биотехнология	Фавқулвулкноҳ
Яроқҳои ҳастай	Гамма-шалпозҳо
Сирояткунандаи химиявӣ умумӣ	Бӯхронҳои систематикӣ

Манбаи аз ҳама назарраси хатарҳои глобалӣ ин объектҳои нави фановариҳои муосир аст, ки маҳз пешрафти босуръати илм ва технологияи садсолаи охири инсоният ба он мусоидат намудааст.

Хатарҳои асосии технологӣ

Биотехнология	Нанотехнология
Зехни сунъӣ	Силоҳи ядрой

Пешрафти биотехнологӣ ва бурузи хатароти навбатӣ

Дар як вақт ба муҳити атроф метавонад даххо патогенҳои тағйирдихандаи генетикӣ паҳн гарданд. Ин патогенҳо қобилияти фаро гирифтани тамоми биосфераро доранд. Патоген – ҳама намуни микроорганизмҳо, яъне, вирусҳо, бактерияҳо ва ғайраҳо, ки қобилияти дар тамоми организмҳои зинда ба вучуд овардани ҳолатҳои потологӣ (касалия)-ро доранд.

Ҳар сол ба шабакаи иҷтимоии Интернет тақрибан 2 миллион вирусҳои компютерӣ ворид менамоянд, ки ин нишондод сол аз сол зиёд шуда истодааст. Шабеҳи чунин фаъолиятро мумкин аст, ки биоҳаҷро низ ба роҳ монанд. Зеро дар айни замон арзиши таҷҳизот барои сохтани вирусҳо садҳо долларро ташкил медиҳад ва ба хотири ба вучуд овардани дархамбарҳамӣ дар низоми фаъолиятҳои иттилоотӣ роҳандозӣ мешаванд. Ба ғайр аз ин, рамзи генетикӣ биёсир вирусҳо дар шабакаҳои интернетӣ ворид карда шудааст. Масалан, зуқомӣ «испанӣ». Зуқомӣ «испанӣ» – эҳтимолияти ба хатар мувоҷеҳ кардани насли инсонро дошта, дар таърихи инсоният зуқомӣ хатарноктарин маҳсуб меёбад. Аз рӯйи нишондодҳои

расмӣ, тайи солҳои 1918 – 1919 аз тамоми ҷаҳон бештар аз 60 миллион нафар гирифтори ин вирус шуда, бар асари сироятпазирӣ фавтидаанд. Айни замон 500 миллион нафар мубталои ин навъи зуқом гардидаанд.

Зехни сунъӣ ва таҳдидоти баъдӣ

Дар оянда зехноҳои сунъие сохта мешаванд, ки қобилияти пешрафти худро таъмин намуда, метавонанд аз масъалаҳои мақсадноки гузоштаи инсон берун бароянд. Аз ин ҷост, ки пешрафтҳои дар заминаи зехни сунъӣ дар баробари муваффақияту комёбӣ, ҳамчунин, хатаротро ба дунбол доранд, ки ба авокиби он таваҷҷуҳ бояд кард.

Пайдо гардидани ғалати низоми фармоншӣ дар фавқушшуурҳои сунъӣ ба он сабаб мегардад, ки Заминро тасарруф наоянд ва тамоми инсониятро маҳв созанд. Зехнияти оӣ метавонад якҷанд роҳу усулҳо барои маҳв сохтани инсониятро фикр наояд (албатта, ба ёри роботҳо, нанотехҳо ва токсинҳои идоранашаванда), агар дар назди ӯ чунин масъала гузошта шавад.

Пешрафтҳои нанотехнологӣ ва авокиби таҳдидӣ

Аз тарафи оянданигарони муосир як хусусияти хоси ба миён овардани хатарҳо пешниҳод гардидааст, ки инҳо ду хусусияти асосиро пешниҳод менамоям. Фарзияи сенарияи поёни ҳаёт бо номи «Луобии хокистарранг», ки ба пешрафти нанотехнологияи молекулавӣ вобаста буда, яке аз масъалаҳои нигароникунандаи ҷаҳони инсонӣ мебошад. Муҳтавои ин сенария чунин аст: пешрафти суръати қайҳонии нанотехнология мусоидат менамояд, ки нанороботҳои худтақвиятдихандаи идоранашаванда ба вучуд оянд ва барномаи худзиёдшавиро иҷро намуда, тамоми биомассаи Заминро дар як фурсати кӯтоҳ нест кунанд. Роберт Фрейтас нишон дод, ки ин навъи нанороботҳо, пеш аз ҳама, карбони вучудҳои зиндари меҳуранд, дар бадтарин ҳолат онҳо метавонанд тамоми мавҷудоти зиндари дар давоми ду ҳафта нобуд созанд. Лекин эҳтимолияти истехсоли нанороботҳо, ки тасодуфан озод мешаванд ва метавонанд тамоми муҳити атропофаро фаро гиранд, хеле кам аст.

Имконияти бунёд кардани аслиҳои нанотехнологии қобилияти худмуаррификунанда – нанороботҳои микрокопии ба ҷашм ноаён, ки метавонанд пинҳонӣ дар худди душман паҳн шуда, бо роҳи захр пошидан ё ба майна ворид шудан ба одамон ҳучум наоянд, ё худ ба хати алоқаҳои барқӣ васл шуда, тамоми техникаро аз қор бароранд. Бо ёри техникаи наной арзиши истехсолии дигар аслиҳо, маҳсусан, силоҳи ҳастай, арзонтар мегардад.

Силоҳи ҳастай – манбаи чолишзӣ

Тавре ки аз расонаю медиаҳои маъруфи минтақавию ҷаҳонӣ огоҳем, силоҳи ҳастай ва даввҳои қудратҳои дар заминаи яроқи ядрой аз ҷумлаи чолишҳои бузургӣ имрӯзӣ маҳсуб мешаванд. Иттиҳомҳои ҳастай, ҷанги ҳастаии умумӣ, терроризми ҳастай дар тамоми минтақа ҳамеша хатаротро таъмин менамоянд. Дар ҷаҳони муосир муносибатҳои сарди кишварони ҷарфи аввалмезада вобаста ба дорони яроқҳои ҳастай ба амнияти инсоният хатар ворид менамоянд. Нархи ганигардонидани уран ба таври экспоненталӣ паст шуда истодааст, ки имконияти сохтани чунин яроқҳо боз ҳам мусоид менамояд. Масалан, дере нагузашта технологияи лазерии ганигардони уран мавриди истифода қарор гирифт, ки садҳо қарандаҳои марказиро дар роҳи техникаи коркарди аносири радиоактивӣ иваз намуд.

(Давом дорад)

Нозим НУРЗОДА,
паҷуҳишгар

Ҳодисаи номатлубе, ки дар ҷаҳони муосир ба сулҳу амнияти миллии шадидан таҳдид мекунад, терроризм ва экстремизм ба ҳисоб меравад.

16 ноябри соли 1999 аз ҷониби Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бар зидди терроризм» имзо гардид. Мақсади асосии қонуни мазкур аз инҳо иборат мебошад:

- татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи мубориза бар зидди терроризм;

Падидаи номатлуби ҷомеаи муосир

- татбиқи уқдадорӣ байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи мубориза бар зидди терроризм, танзими ҳуқуқи муносибатҳои вобаста ба мубориза бар зидди терроризм, ташаккули ваъзи тоқатнопазирӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба терроризм, ошкор, пешгирии ва қатъ намудани фаъолияти террористӣ, бартарарф кардани сабаб ва шароитҳои пайдоиши он.

Терроризм ва экстремизм падидаи мураккаби иҷтимоӣ-сиёсӣ ва ҷиноӣ буда, аз зиддиятҳои дохилӣ ва берунаи рушди иҷтимоӣ вобаста мебошад. Ин ду амалии зишт таҳдиди бисёрҷониба ба манфиатҳои ҳаётан муҳими шахс, ҷамъият ва давлат, ки яке аз навъҳои аз ҳама хатарноки инфротгарони сиёсӣ дар тарозуи ҷаҳонӣ ва минтақавӣ мебошад, муайян карда шудааст.

Имрӯз аз ҷониби донишмандони соҳаҳои илмҳои ҷомеашиносӣ ва сиёсатмадорон сабабҳо ва омилҳои пайдоиш ва зуҳури ин падидаҳои номатлуб дар кишварҳои ҷаҳон мавриди таҷқиқ ва омӯзиш қарор гирифта истодааст. Ба ақидаи қисме аз ин олимон, пайдоиш ва зуҳури чунин амалҳои барои ҷомеаи ҷаҳонӣ хавфнок, пеш аз ҳама, ба ҷанбаҳои иҷтимоӣ фаъолияти аҳоли дар кишварҳо вобастагии амиқ дорад.

Ташкили қор оид ба пешгирии намудани ҷавонон аз шомилшавӣ ба гуруҳҳои экстремистӣ ва террористӣ зина ба зина якҷанд марҳаларо дар бар мегирад. Ба андешаи мо, ҳуб мешавад, ки дар асоси барномаҳои маҳсус бо ҷавонон ва наврагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ва оӣ, ҷорабиниҳо ва вохӯриҳо, маҳфилҳо, мизҳои мудаварр бо иштироки намоёндогонӣ мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва қормандони ҷомеаи шаҳрвандӣ баргузор карда шаванд.

Ҳамин тарик, барои мубориза бурдан ба ин зуҳуроти номатлуб бояд ҳамаи кишроҳои ҷомеа ва маҳсусан, ҷавонон, масъулият эҳсос намуда, дар якҷоягӣ ба он мубориза барем. Ҷавонон, ки аз ҳама кишри осебазир дар ҷомеа мебошанд, набояд зудбодар, сода ва фирефтаи суҳанҳои дуруғини чунин бадҳохону бадандешон шуда, ба ҳар гуна ҷараёнҳои инфротгаро террористӣ шомил гарданд.

Мусо РАҶАБОВ,
директори МТМУ №4-и
ноҳияи Ҷалолиддини Балхӣ

9 МАЙ – РӯЗИ ҒАЛАБА

Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон, инчунин, мардуми кишвар ба далери-ву корнамоӣ ва ҷонбозиҳои дар майдони набард нишондодаи фарзандони бонангу номуси худ арҷ мегузоранд ва ҳар сол ин санаи таърихро ҳамчун Рӯзи ғалаба бар фашизм таҷлил менамоянд.

Эмомалӣ Раҳмон

Ҳучуми истилогаронаи Германия ба ИҶШС барои халқи Шуравӣ ногаҳонӣ буд. Дар асоси нақшаи худ фашистон Аврупоро забт намуда, ба микдори зиёд масолеҳи стратегӣ: нефт, фулузот ва сӯзишворӣ доштанд. Захираҳои моддии Германия нисбат ба ИҶШС 1,5 баробар зиёд буданд. Ҳукумати Шуравӣ ва Қувваҳои Мусаллаҳи он ба ҷанг тайёр набуданд. Вале халқи Шуравӣ дар атрофи Партияти коммунистӣ боз ҳам муттаҳид шуда, аз рӯзҳои нахустини ҷанг ба душман зарба расонд. Ба Германия Гитлер (Шикелгрубер Адолф (20.04.1889 - май 1945), роҳбари Партияти миллии сотсиалистии Германия (1919-1945), сардори давлати фашистии Германия (1933-1945) роҳбарӣ мекард.

Аз аввалин рӯзҳои ҷанги хонумонсӯз Партияти Коммунистӣ ва Ҳукумати Шуравӣ тамоми қувваро баҳри ғимояи Ватан ва нест кардани фашизми Германия сафарбар карданд. Бо ин мақсад КМ ВКП(б), Президиуми Шурои Олии ИҶШС ва СКХ ИҶШС 30 июни соли 1941 қарор карданд, ки Комитети давлатии мудофиа (КДМ) ташкил карда шавад. Барои зада гардонидани ҳучуми душман тамоми ҷорабиниҳои диданд. Таърих гувоҳ аст, ки аз рӯзҳои аввали оғози Ҷанги Бузурги Ватанӣ тамоми халқҳои Ватани мо, аз ҷумла, тоҷикон яқдилана ба ғимояи Ватан бархостанд.

Дар бораи таърихи Ҷанги Бузурги Ватанӣ қариб ду миллион асар (монография, мақолаҳо ва ғайра) навишта шуда бошад ҳам, таърихи ҷанг, баъзе самтҳои қаҳрамоноии халқи Шуравӣ аз он ҷумла, тоҷикон то ҳоло омӯхта нашудааст. Дар рӯзҳои аввали ҷанг тамоми қорхонаҳои санаоти ҷумҳурии истеҳсоли маҳсулоти даврҳои осонашудаи

иштаро камтар карда, ба истеҳсоли маҳсулоти барои даврҳои ҷанг зарур гузаштанд. Фабрикаи дӯзандагӣ либоси аскарӣ (ҳарбӣ), фабрикаи чарм пойафзоли аскарӣ, комбинати шохи-бофӣ барои парашют ва тиб маҳсулот мебаровард, қорхонаҳои ҳӯрокворӣ ба истеҳсоли консервҳо гузаштанд. Азнавсозии замони ҷанг душворихоро ба миён овард. Ба ҷумҳурии овардани ашёи хом - химикату молҳои нимтайёр кам ва ҳатто қатъ ёфт. Лозим омад,

рӯзҳои аввали ҷанг иштирокчиёни муҳорибаҳои гардидаанд. Халқи тоҷик ба шароити вазнини даврҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ ҳаёти маданӣ новобаста дар асоси талаботи замони инкишоф ёфта, мутахассисон, кормандон, маъсулон (олимон, тадқиқотчиён, адибон, шоиру нависандагон, санъаткорон, хунарпеша, омӯзгорон, кинематографистҳо ва кормандони муассисаҳои маданӣ-равшаннамоӣ бо тамоми қувватҳои хизмат карда, ба-

САБАҚҲОИ ҒАЛАБАИ БУЗУРГ

ки ин чизҳо дар ҳақиқати ҷумҳурии истеҳсол карда шаванд. Масалан, дар заводи пахтаи шаҳри Душанбе барои бастаи пахта ба ҷои сим партовҳои бандҳои истифода мешуданд.

Дар асоси қарори маҳсулоти 16 август соли 1941 Ҳукумати Шуравӣ барои ба Поволже, Урал, Сибири Ҷанубӣ, Қазоқистону Осиёи Миёна кӯчонидани қорхонаҳои санаоти дар ҳақиқати ҷанг буда қарор қабул намуда буд. Ба тайёр кардани кадрҳо дар даврҳои ҷанг эътибори маҳсулоти меоданд. Аз сабаби он ки қорғарони баландхаттисос бештар ба ғимояи Ватан рафта буданд, ба ҷои онҳо занону ҷавонон қор мекарданд. Дар даврҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ адабиёти тоҷик дар муборизаи умумихалқӣ бар зидди душман ҳиссаи арзандае гузошт.

Шоиру нависандагони тоҷик аз

роҳи таъмини Ғалабаи Бузург саҳми арзанда гузоштанд.

Дар солҳои ҶБВ ба сафи армия 34 млн 476 ҳазор намояндаи 154 миллату халқии ИҶШС сафарбар карда шуд, 45 ҳазор тоҷиконӣ ба қор ба заводҳои ҳарбӣ ва ақибгоҳи фириस्ता шуд. Дар ҶБВ 32 ҳазор бонуи Тоҷикистон ширкат варзидааст, ки аз ин теъдод 350 нафар снайперчӣ, 1420 нафар автоматчӣ, 435 нафар телеграфчӣ, 3750 телефончӣ, 4195 нафар тирандоз, теъдоди зиёде ҳамшираҳои шафқат буданд, 11603 нафар намояндаи 62 миллату халқӣ ба унвони олии Қаҳрамони Иттиҳоди Советӣ, 2656 ҷанговар бо ҳар се дараҷаи ордени «Шараф» сазовор гардидааст. Ба ҷанг зиёда аз 110 млн нафар афсару аскар аз 76 кишвари дунё сафарбар шуда, 55 млн нафар ҳалок гардидаанд.

Соли 1941 дар ҳудуди Тоҷикистон барои муолиҷаи аскарон ва афсарони маҷрӯҳ, ки аз фронт меомаданд, 29 госпитали ҳарбӣ ташкил карда шуда, 28 ҳазор сарбози маҷрӯҳ таъбибат гирифта, 25 ҳазор ба майдони ҷанг баргашт. Барои мудофиаи Ватан 30 млн 500 ҳазор сӯм пули нақд, 45,2 млн сӯм ба ивази қоғазӣ қимматнок ва 40 750 пуд галла супорида шуд, 833, 2 млн сӯм бо шумули вомбарги лотореяҳои низомӣ, 45 млн 500 ҳазор сентнер галла, 151 вагон ё ба микдори 89 ҳазору 930 пуд тухфаҳои гуногун ба сарбозони ҷабҳа фириस्ताданд. 532 500 номгӯӣ либоси гарм, қариб 124 ҳазор дона пӯсти гӯсфанд, 93 ҳазору 400 кг (123 800 кг) пашм ва зиёда аз 25 ҳазор метр матоҳҳои гуногун ҷамъ оварда, ба ҷанговарон фириस्ता шуд. Барои сохтмони танки «Колхозчии Тоҷикистон» зиёда аз 84 млн рубл ва эскадрилияи «Тоҷикистони Советӣ» 35,2 млн рубл ҷамъ оварданд.

Рӯҳияи ҷангии тоҷикистонӣ ёрматуби меҳнатқашони ақибгоҳ бо номи «Мактуб ба ҷанговарони ақибгоҳ аз халқи тоҷик», ки аз ном ва имзои 390 ҳазор меҳнатқаш навишта шудааст («Правда», 20.11.1943), боз ҳам баланд бардошт. Дар натиҷаи дӯстии вайроннашавандаи халқҳои Шуравӣ Артиши диловари мо 9 майи соли 1945 бар зидди душмани инсоният - фашизми Германия ва 2 сентябри ҳамаи сол бар милитаристони Япония комилан Ғалаба қард, ки ин аҳамияти таърихӣ дошт. Ба ҷанг аз Тоҷикистон қариб 300 ҳазор нафар фириस्ता шуда, 92 ҳазор нафарашон барнагаштанд. Дар натиҷаи анҷоми Ҷанги Бузурги Ватанӣ 55-60 ҳазор ҷанговарони тоҷик бо ордени медали ИҶШС сарфароз гардониданд. Саҳми халқи тоҷик дар Ғалабаи Бузург калон буда, аҳамияти таърихӣ дорад. Имрӯз аз 300 ҳазор нафар иштирокчиҳои ба ватанбаргашта 25 нафар боқӣ мондааст.

Сафар ЭРКАЕВ,
дотсенти ДДХ ба номи академик
Бобоҷон Ғафуров

Пирӯзии беназир

Дар ҷумҳурии азизи мо ҳамасола ҷашни Ғалаба ҳамчун нишони арҷгузори ба қаҳрамоноӣ ва анъанаҳои пуршарафи падарон дар сатҳи баланд таҷлил мешавад.

Дар солҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ дар радиои дигар шаҳрвандони собиқ Иттиҳоди Шуравӣ аз Тоҷикистон беш аз 300 ҳазор нафар ихтиёрӣ ба фронт рафта, дар мубориза бар зидди фашизми гитлерӣ ҷонбозиҳо намуданд. Аз ин микдор беш аз 100 ҳазор нафар ҷони худро аз даст дода, барои диловарии беназир 57 нафар фириस्ताди Тоҷикистон ба унвони олии Қаҳрамони Иттиҳоди Шуравӣ сарфароз гардониданд. Зиёда аз 20 ҳазор ҷанговари тоҷик сазовори ордени медали ҷангиданд.

Дар ин ҷанги хонумонсӯз, ки беш аз 1418 шабонарӯз идома ёфт, 26 миллион нафар шаҳрванди собиқ Иттиҳоди Шуравӣ ҷони худро аз даст доданд. Дар солҳои

Ҷанги Бузурги Ватанӣ 1710 шаҳру шаҳрак, 70 ҳазор деҳаву русто, 6 миллион бино, 32 ҳазор қорхонаҳои санаотӣ, 40 ҳазор шифохонаву муассисаи тиббӣ, 84 ҳазор мактабу техникум ва донишгоҳу пажухишгоҳ дар қаламрави Иттиҳоди Шуравӣ нест набуд гардид. Зиёда аз 5 миллион одам бе сарпаноҳ монда, 4100 истиқоҳи роҳи оҳан ва 65 ҳазор километр роҳи оҳан, 14 ҳазор пули қаторагузар вайрон гардиданд, 63 миллион сар хайвони калону хурди шохдор ғанимат гирифта шуд. Танҳо барои ба Германияи гитлерӣ интиқол додани маҳсулоти хоҷагии халқи собиқ Иттиҳоди Шуравӣ 1,4 миллион қатораро истифода бурданд.

Дар солҳои бисёр ҳам вазнини ҷанг мардуми ақибгоҳ, аз ҷумла, меҳнатқашони Тоҷикистон бо заҳмату қорнамоиҳои худ дар таъмини ғалаба саҳми муносиб гузоштанд. Ҷар сокини ватандӯст мехост камтарин имконияти худро барои дастгирии Артиши Шуравӣ истифода кунад ва бо ҳамин рӯзу соати Ғалабаро тезонад.

Мо дар назди рӯи шаҳидони роҳи озолии Ватан, дар назди қаҳрамоноӣ бобоёну падарон сари таъзим фуруд меорем. Хотираи онҳо, ки бо гузашти солҳо бо зиндагӣ падруд гуфтаанд, пос медорем. Эҳтиромии собикадорони ҷанг ва оилаҳои шаҳидони ҷангро ҳамеша ба ҷо меорем.

Бибишарифа НИЁЗОВА,
омӯзгори мактаб – интернати
ҷумҳуриявии кӯдакони нобинои
шаҳри Ҳисор

АХБОР

Фестивали байналмилалӣ

Дар Кохи «Сугдиён»-и шаҳри Хучанд якумин Фестивал -намоишгоҳи байналмилалӣи донишгоҳҳои давлатҳои хориҷӣ дар Тоҷикистон баргузор гардид.

Дар фестивали мазкур муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Лutfия Абдуллоҳилоқзода, муовини раиси вилояти Сугд Зайнура Азимӣ, сардори раёсати маорифи вилоят Мадина Набизода, намоияндагони Маркази барномаҳои байналмилалӣ ва намоияндагони макотиби олии хориҷи кишвар ширкат доштанд.

Ду кӯдакони нав дар Конибодом

Раиси вилояти Сугд Раҷаббой Аҳмадзода дар шаҳри Конибодом бо вазӣ сохтмони муассисаҳои томактабӣ шинос гардид.

Дар доираи қорҳои ободониву созандагӣ ба истиқбол 35-солагии Истиклоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳр сохтмони ду кӯдакони идома доирад. Бо мавриди истифода қарор гирифтани иншооти ҷашний беш аз 500 нафар хурдсолон ба кӯдакони фаро гирифта мешаванд.

Лоиҳаҳои бехтарин муайян гардиданд

Дар Кохи «Сугдиён»-и шаҳри Хучанд даври минтақавӣи форуми «Омӯзгори навогар» баргузор

гардид. Ҷадаф аз баргузори дарёфт намудани омӯзгорони боистеъод, навогару оҷодкор, паҳн намудани таҷрибаи пешкадами омӯзгорон ва муайян намудани лоиҳаҳои бехтарини инноватсионӣ арзёбӣ гардид.

Аз 40 лоиҳаи пешниҳодгардидаи омӯзгорони навогар 17 лоиҳаи бехтарин бо гирифтани Ифтихорномаи раёсати маорифи вилояти Сугд ба даврҳои ҷумҳуриявӣ роҳхат гирифт.

Роҳҳои ноилшавӣ ба Ҷадафҳои стратегӣ

Дар Донишқадаи иқтисод ва савдои ДДТТ бахшида ба Рӯзи илми тоҷик конференсияи илмӣ-амалии вилояти олимону профессорон ва муҳаққиқони ҷавон таҳти унвони «Роҳҳои ноилшавӣ ба Ҷадафҳои стратегӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳри рушди босуботи иқтисодии миллий ва баландбардори сатҳи некуаҳолии халқ» баргузор гардид. Конференсия бо суҳанрони муовини директор оид ба илм ва робитаҳои байналмилалӣи донишқада Д. Мирпочоев оғоз гардид. Дар идомаи конференсия маърузаҳои устодони сохибтаҷрибаи донишқадаи шунида шуданд.

Ҳамчунин, ҳамошиш дар бахшҳои алоҳида қорашро идома дод.

Нурмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

СОЛИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ

ТЕХНОЛОГИЯ ВА ЗАМОН

Донишони қонунҳо ҳатмист

Тоҷикистон давлати ҳуқуқбунёд буда, фаъолияти он ба таъмини ҳифзи ҳуқуқ, озодӣ ва шаъну шарафи инсон нигаронида шудааст. Дар моҳи 5-и Консти-тутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ома-дааст: «Инсон, ҳу-қуқ ва озодиҳои он арзиши олии мебо-шанд».

Ҳаёт, кадр, номус ва дигар ҳуқуқҳои фитрии инсон дахлнопазиранд. Ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрвандро давлат эътироф, риоя ва ҳифз менамо-яд».

Яъне, имрӯз Тоҷикистон дар шароити Истиқлоли давлатӣ барои шиноختи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва муқаддасоти давлатдорӣ аз диди тоза назар андохта, бехтарин арзишҳо, ормонҳо ва ченакҳоеро муайян карданист, ки метавонанд манфиатҳои имрӯзу фар-дои миллату давлатро дифоъ намоянд. Бо ин мақсад, ҳам таҷрибаи таърихӣ ҳуқуқи нисбон ва ҳам дастовардҳои ҳақиқӣ муосир мавриди омӯзиш қарор мегиранд. Шинохти инсон ҳамчун арзиши олии дар анъанаҳои афкори ҳуқуқи мардуми мо ҷойгоҳи сазовор касб намуна, дар низоми ҳуқуқи имрӯзаи мо ба таври арзанда инъикос ёфтааст.

Ба маъноӣ васеъ, тарбия раванди ташаккули шахсии инкишофӣ, инчунин, ташаккули одатҳои устувори рафтор мебошад. Илова бар ин, дар раванди таълим фароҳам овардани шароитҳои, ки ба та-ври бояду шояд худмуайянкунии шахсиятро дар асо-си меъёрҳои маънавию ахлоқӣ, иҷтимоию фарҳангӣ ба манфиати шахсият, оила, давлат ва ҷамъият ба амал меоварад, хеле муҳим аст.

Намудҳои зиёди таълим вучуд доранд, ки дар онҳо тарбияи ҳуқуқи шахс нақши муҳим дорад. Масъалаи ташаккули шуури ҳуқуқӣ дар муассисаи таълимии муосир, инчунин, ташаккули фарҳанги ҳуқуқӣ дар байни субъектҳои раванди таълим дорои аҳамияти махсус мебошад.

Масалан, мушкилоти давраи наврасиро бо ҷустуҷӯи роҳҳои қонеъ гардондани шаш талаботи асосӣ алоқаманд кардан мумкин аст: эҳтиёҷоти фи-зиологияе, ки ба фаъолияти ҷисмонӣ ва ҷинсии нав-расон такон мебахшад, зарурати амниятӣ, ки наврасон дар мансубият ба гурӯҳ пайдо мекунанд, эҳтиёҷоти мустиқлилат ва озодшавӣ аз оила, эҳ-тиёҷот ба муҳаббат, зарурати муваффақият, сан-ҷидани қобилиятҳои худ, эҳтиёҷот дар худшиносӣ ва рушди шахсияти «ман».

Барои рушди дурусти ҳар яке аз ин бандҳо дар эҳтиром ба қонун ва инкишофи зарурати қонун ҳам-чун манбаи уҳдадорихи ҳуқуқӣ ва ҳимояи тарбияи ҳуқуқӣ муассисаи таълими нақши бузург дорад.

Тарбияи ҳуқуқи наврасон равандест, ки ба та-шаккули шаҳрванди фаъол, худбаҳоидиҳӣ ахлоқӣ ва саводнокии ҳуқуқӣ нигаронида шудааст.

Мақсади тарбияи ҳуқуқи мактаббачагон дар муассисаи таълимӣ додани таҷрибаи зарурии ҳуқуқӣ ва донишҳои зарурии ҳуқуқӣ, инчунин, муносибати мусбӣ ба давлат ва ҳуқуқ мебошад.

Вазифаҳои тарбияи ҳуқуқи мактаббачагон дар шароити муассисаи таълимӣ аз инҳо иборат аст: ба-ланд бардоштани сатҳи саводнокии ҳуқуқи хонан-дагон, ташаккули рафтори ҳуқуқӣ дар мактаббача-гон, ташаккули ақидаҳои дар бораи аҳамияти қонун дар ҳаёти шахси муосир.

Тарбияи ҳуқуқи хонандағони мактаб бо тарби-яи ахлоқӣ робитаи зич дорад, зеро муносибати мусбӣ ба қонун бе эҳтироми шахс ба ҳуқуқ ва озодиҳои шахсон дигар ташаккул ёфта наметаво-над ва дар натиҷаи тарбияи дурусти мактаббачагон тарбияи ҳуқуқӣ ташаккул меёбад.

Раванди тарбияи ҳуқуқи наврасон дар мактаб аз синфҳои ибтидоӣ оғоз гардида, танҳо пас аз хатми таҳсил ба охир мерасад. Ҳаёти мактаббачагони синфҳои ибтидоӣ аз рӯйи қоидаҳо ва меъёрҳои одӣ идора карда мешавад. Ба ташаккули саводнокии ҳуқуқи наврас обрӯю эътибори баланди омӯзгор, истиснод ва ошкорбаёнӣ ӯ таъсири мусбат мерасо-над.

Наврасон бояд дарк кунанд, ки қонунҳо барои ҷомеа хеле муҳиманду набояд вайрон карда шаванд. Раванди тарбияи ҳуқуқи синфҳои ибтидоӣ бояд дар асоси бозихо ва суҳбатҳои тарбиявӣ ва бо истифодаи презентатсияҳо ва видеоролиқҳо баргузор гар-дад.

Шаҳноза ҲАСАНОВА,
омӯзгори МТМУ №13-и ноҳияи Раит

Маълум, ки рушди технологӣ ҷузъи ҷудонашавандаи ҳаёти муосир аст. Имрӯзҳо ҳеҷ кас зиндагии худро бе интернет, компютер ва телефони мобилӣ тасаввур карда наметавонад.

Аммо бояд қайд намоем, ки ба ғайр аз бартарихӣ мусбӣ исти-фодаи ихтироот, омилҳои манфӣ низ дар истифодаи он мавҷуд аст, ки таъсирашон ноаён ба оқибатҳои хеле манфӣ бурда мерасонад.

Агар ба ин масъала жарфтар назар афканем, мебинем, ки бози-ҳои компютерӣ, шабақаҳои интер-нетӣ ба дӯши ҷомеа мушкилоти зиёде низ меоранд, ки яке аз онҳо таъсир ба равони инсон, хусусан, наврасону ҷавонон аст. Бояд қайд намуд, ки ханӯз ҳам таъсири ола-ми виртуалӣ ба равони кӯдакон аз

надорад, ки дар Интернет муар-рифи нашомад. Интернет имрӯз на танҳо манбаи иттилоот, балки як воситаи қулай ва босуръати муо-шират, фазои муносиби тиҷоратӣ, манбаи муошират ва фарогат ме-бошад.

Истилоҳи «вобастагии интер-нет» аз ҷониби равоншиноси амриқой Иван Голдберг тахия шу-дааст ва ин ибора ба рафтори кохиши худдорӣ, ки таҳдиди мах-рум кардан аз ҳаёти муқаррариро дорад, ишора мегардад.

Мавсуф дар мушоҳидаи худ қайд намудааст, ки вобастагии интернетӣ ҷузъи равони инсонро дар бар гирифта, он ба се намуд ҷудо мешавад: 1). Вобастагии му-носибатҳо. 2). Вобастагии ба бо-зихо, аз ҷумла кимор. 3). Вобастагии

аз 9 соати истифодаи харрӯзаи гачетҳо камтар аз 15 дақиқаро ба-роқи чизи воқеан муфид сарф меку-над.

Тайи солҳои охир яке аз хатарҳои асосии ин тамоюлҳои манфӣ дар ҳақон, ҷалби ҷавонону наврасон тавассути шабақаҳои иҷтимоӣ ба гурӯҳҳои террористӣ мебошад. Ҳатто ҳолатҳои ҳам ба қайд гирифта шудаанд, ки кӯдакону наврасон ба хатарҳои сӯйиштифта, таҳдид ва таъқиб дар шабақаҳои иҷтимоӣ ру ба рӯ гардидаанд.

Дарк намудан лозим аст, ки бе иштироки ҷамъият — онҳо, ки бевосита дар паҳлуи ҷавонон ме-бошанд, ҳалли ин масъалаҳо ғайримумкин мебошад.

Бояд қайд намуд, ки фанно-варихии муосирро аз ҳаёти ҷа-

ФАРҲАНГИ МУОШИРАТ БО КОМПЮТЕР

ҷониби олимону равоншиносон ба пуррагии омӯхта нашудааст. Би-нобар ин, баррасии ин мавзӯро дар шароити муосир хеле муҳим мешуморам, зеро аксаран кӯдакон ва наврасон бештар ба вобастагии интернет ва таъсири техно-логӣҳои нави компютерӣ дучор гардидаанд, ки мо ин ҳолатро дар зиндагии харрӯзаамон мушоҳида менамоем.

Аксари наврасону ҷавонони имрӯза зиндагии худро бе гачет тасаввур карда наметавонанд ва мутаассифона, онҳо аллакай ба бозихии компютерӣ ва шабақаҳои иҷтимоӣ сарғарм гашта, аз тарзи ҳаёти фаъол даст кашидаанд ва соатҳои зиёди вақти худро дар ин-тернет бефоида зоеъ мекунанд.

Ҳамин тариқ, мушкилоти исти-фодаи интернет аз ҷониби кӯдакону наврасон, торафт тезу-тунд шуда, ба паст шудани сифатҳои инсонӣ боис мегардад. Яъне дар кӯдакону наврасон ва ҳатто ҷавонон инкишофи мағзи сар сӯст ва қобилияти тафаккури фикрронӣ гум мешавад, чунки кӯдак наметавонад таҳайюлот ва эҷодиёти худро дошта бошад, зеро ба ӯ аллакай формати бозии тайёрро пешниҳод кардаанд. «Бо-зингар» метавонад ба кӯшиши зиёд эҳсосоти мусбӣ ба даст орад. Ин ҳолатҳо боиси бад шудани та-саввурот ва малакаи забон мегар-дад.

Ман ҳамчун омӯзгор, ки собиқаи зиёди қорӣ дорам, муш-килоти дастрасии кӯдакону наврасонро бо гачет ва интернет «Муш-килоти рақами я» дар ҷомеаи имрӯза медонам. Ояндаи давлату миллат дар дасти ҷавонон аст ва ин ояндаро албатта, бояд ҷаво-нони солим зирак ба дасти худ гирифта, онро поки беолоиш ба-роқи наслҳои оянда ҳифз намоянд.

Дар ҷомеаи муосир амалан ягон соҳаи фаъолияти инсон вучуд

аз муошират ва ҷустуҷӯи захи-раҳои иттилоотӣ.

Оқибати ин ҳолатҳо сабаби асосии ҳастагии ҷисмонӣ ва равони ҷавонону наврасон гардида, боис бар он мегардад, ки онҳо ба ҷизе майлош намекунанд ва аз ҷиҳати молиявӣ аз волидонашон хеле вобаста мегарданд.

Қоршиносони ташкилоти «Common Sense Media» дар рафти як тадқиқоти қалон ба ҳулосаи ташвишовар омаданд, ки гӯё як наврас ба ҳисоби миёна дар як рӯз нӯх соатро дар таҷҳизоти электронӣ (смартфон, планшет, компютер, телевизор, видеоконсол) сарф мекунад.

Биёед, кӯшиш кунем бифаҳмем, ки як навраси миёна барои исти-фодаи дастгоҳҳои электронӣ дар як рӯз чӣ гуна нӯх соатро сарф мекунад:

- Онҳо 39% вақти худро барои гӯш кардани мусиқӣ, тамошои наворҳо ва хондани паёмҳои ир-солшуда сарф мекунанд. 26% ба-роқи мукотиба дар шабақаҳои иҷтимоии Facebook, Twitter ва зангҳои видеоӣ бо дӯстон, 25% дар бозихии видеоӣ ва «оворагардӣ» дар шабақаҳои интер-нетӣ, 3% барои эҷодкорӣ ва таъ-лим.

Ҳамин тариқ, як навраси миёна

вонону наврасон нест қардан ғай-римумкин аст, аммо мо насли ка-лонсолро зарур аст, ки онҳоро аз иттилооте, ки мафкурашонро хар-роб мекунад, ҳифз намоем. Ин амал, пеш аз ҷамъа, барои падару модарон, омӯзгорон ва дигар му-тахассисоне, ки ба тарбияи онҳо даст доранд, қобилияти маънавию ахлоқиро ба онҳо меомӯзонанд, бояд вазифаи аввалиндараҷа бо-шад.

Волидонро зарур аст, ки ба фарзандон тамоми имкониятҳои қор бо компютер «дӯсти электрони» дуруст омӯзонанд, он гоҳ дар кӯдак фарҳанги муошират бо компютер ташаккул меёбад. Во-лидон бояд кӯшиш намоянд, ки ҳадди аққал як ҳафта ба ақли оила бе телевизор, асбобҳои рӯзгор ва Wi-Fi зиндагӣ қарданро роҳандозӣ намоянд. Аксар волидайн намедо-нанд, ки технологияи муосир то чӣ андоза наметавонад ҷаҳонбинии кӯдакони онҳоро танг намояд.

Бехтар мебуд, агар наврасон аз электроника камтар истифода бурда, вақти бештари худро дар ҳавои кушод бо варзӣш ва бо саёҳат, яъне, бо «фарогати ғайри-электронӣ» сарф намоянд.

Шодиғул ОХУНОВА,
омӯзгори МТМУ
№43-и шаҳри Душанбе

КОНФЕРЕНСИЯ

Гуфтугӯ дар мавзӯи муҳим

Бахшида ба эълон гардидани «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф, солҳои 2020-2024» дар Донишкадаи энергетикӣ Тоҷикистон конференсияи илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Саноатикунони рақамӣ ва рушди энергетика аз нигоҳи олимону муҳаққиқон» баргузор гардид.

Дар оғози ҷорабинӣ меҳмонон дастовардҳои илмӣ олимону муҳаққиқон ва донишҷӯёни дониш-кадаро тамошо карданд.

Ректори Донишкадаи энергетикӣ Тоҷикистон Диловаршох Исозода меҳмонони конференсияро хайрамақдам гуфта, изҳор намуд, ки ҳамасола конференсияҳои байналмилалӣ донишкада ба тариқи мачозӣ ва хузури дар сатҳи баланд баргу-зор мегарданд.

Дар конференсия олимону муҳаққиқон ва магис-

трони муассисаҳои олии кишварҳои Беларус, Рос-сия, Ўзбекистон, Қазоқистон мақолаҳои худро пешниҳод намуданд. Таваҷҷуҳи олимону дар масъалаҳои муҳим аз он сабаб арзишманд ба ҳисоб мераванд, ки онҳо на танҳо дигаргуниҳои кишвари мо, балки масъалаҳои тамоми ҷаҳонро инъикос менамоянд.

Ҳамчунин, Д. Исозода иброз дошт, ки натиҷаҳои конференсияи мақдур ба нафъи иштирокчиён буда, ҳамзамон, тавсияҳои пешниҳодгардида минбаъд истифодаи амалии худро дар соҳаҳои дахлдор хоҳанд ёфт. Баъди анҷоми қисмати ифтитоҳии қорӣ конференсия маърузаҳои дар бахшҳо идома ёфт.

Маркази матбуоти
Донишкадаи энергетикӣ Тоҷикистон

Маориф	образование	education [ˈɛdʒʊˈkeɪʃ(ə)n]
Манзара	пейзаж	landscape [ˈlændʃəp]
Мактуб	письмо	letter [ˈlɛtə]
Мактаб	школа	school [sku:l]
Майдон	площадь	square [ˈskweə]
Мавод	материал	material [ˈmæˌtɪəl, ˈstɪf]

М

Лявон	латерь	camp [kæmp]
Ларидан	траси, дрокать	to shake [ʃeɪk], to shiver [ˈʃɪvə]
Латифа	анекдот	joke [dʒɔ:k]
Ляхза	момент	instant [ˈɪnst(ə)n(ə)nt, ˈmɒmənt]
Ляхча	диалект	dialect [ˈdɪəlɛkt]
Либос	одежда	clothes [ˈkləʊð(ə)z]
Либослузи	шитье одежды	sewing clothes [ˈsəʊɪŋ ˈkləʊð(ə)z]
Либоси расми	официальная одежда	official clothing [əˈfɪʃ(ə)l ˈklaʊðɪŋ]
Либосовезар	вешалка	coat-hanger [ˈkoʊt ˈhæŋə]
Лика	лыжи	ski [ski:]
Ликарони	катание на лыжах	skiing [ˈski:ɪŋ]
Лимон	лимон	lemon [ˈlemən]
Лога	толпытан	tilt [ˈtɪl]
Лугар	словарь	dictionary [ˈdɪkʃ(ə)n(ə)n(ə)ri]
Лугон	фасоль	bean [bi:n]

Л

Калмарья	герритория	territory [ˈtɛrɪt(ə)ri]
Калма	крепость	citadel [ˈsɪdəd(ə)l]
Канду	конфета	sweets [ˈswi:tɪz, ˈsɪndʊ ˈkændl]
Капор	решение	decision [ˈdɪˌsɪʒ(ə)n, ˈrɛzəˌlju:ʃ(ə)n]
Катра	капля	drop [drɒp]
Кафас	клетка	cage [keɪdʒ]
Кимтахо	диратопенный	voluble [ˈvɒləb(ə)l]
Колнин	ковер	carpet [ˈkɑ:pɪt]
Конун	закон	law [lɔ:]
Коншук	ложка	spoon [spu:n]
Курат, кувватбахш	сила, мощь	power [ˈpaʊə]
Кутти	коробка	box [bɒks]

Қаблгоҳ	приёмная	reception [ˈriˌsepʃ(ə)n]
Қайи	ножницы	scissors [ˈsɪzəz]
Қалам	карандаш	pencil [ˈpensl(ə)l]

Қ

Қабр	великий	great [ɡreɪt]
Қабул	синий	blue [blu:]
Қабутар	голубь	pigeon [ˈpɪdʒɪn, ˈdɒvə]
Қали	ключ	key [ki:]
Қалон	большой	big [bɪɡ], huge [hju:dʒ], large [lɑ:dʒ; ˈɒld ˈɒld]; great [ɡreɪt]
Қанор, кунч	край, угол	edge [ɛdʒ], border [ˈbɔ:rdə]
Қасли	больной	sick [sɪk], ill [ɪl]
Қаслхона	больница	hospital [ˈhɒspɪt(ə)l]
Қасб	профессия	profession [ˌprɒˈfeʃ(ə)n], job [ˈdʒɒb]
Қаса	карман	pocket [ˈpɒkɪt]
Қитоб	книга	book [bʊ:k]
Қитобхона	библиотека	library [ˈlaɪbrəri]
Қишвар	страна	country [ˈkʌntri]
Қорхона	контора, офис, учреждение	office [ˈɒfɪs, ˈɪnstɪtju:ʃən]
Қурта	платёе, блузка	dress [dres]; shirt [ʃɜ:t]
Қулар	ребёнок	child [tʃɪld], kid [kɪd] infant
Қул	озеро	lake [leɪk]
Қулар	помощь, помогать	help [hɛlp], assistance [əˈsɪst(ə)ns]
Қулангистон	детский сад	kindergarten [ˈkɪndəˌɡɑ:d(ə)n]

Қ

Имзо: имзо қардан;	подпись;	signature [ˈsɪɡnətʃə];
Имзо гузоштан;	подписать;	to sign [tu saɪn];
Ба имзо расдан;	подлежит подписанию	to be signed [tu bi: saɪnd]
Ислох қардан	исправлять;	to correct [tu keɪrɛkt]
Истилол, истилолнинг	независимость, независимость,	Independent [ˌɪndɪˈpend(ə)nt];
		Independent [ˌɪndɪˈpend(ə)nt];
		Independent [ˌɪndɪˈpend(ə)nt];

ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ЛУҒАТИ
ВОЖАҲОИ СЕРИСТЕЪМОЛИ ЗАБОНҲОИ
ТОҶИКӢ, РУСИӢ ВА АНГЛИСИӢ

(Барои омӯзгорону хонандагони
муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ
(синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни
муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёна, олии
касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Ш

Шавқовар	интересный	interesting [ˈɪntrɪstɪŋ]
Шанбе	суббота	Saturday [ˈsætərdɪ AmE: ˈsætərˌdeɪ]
Шарқ	восток	East [i:st]
Шарм	стыд	shame [ʃeɪm]
Шармгин	стыдливый	ashamed [əˈʃeɪmd]
Шартнома	договор	agreement [əˈɡri:mənt]
Шаҳр	город	city [ˈsɪti], town [taʊn]
Шаҳрванд	гражданин	citizen [ˈsɪtɪz(ə)n]
Шер	лев	lion [ˈlaɪən]
Шеър	стихотворение	poem [ˈpəʊm]
Шимол	север	North [nɔ:θ]
Ширин	сладкий	sweet [swi:t]
Шиша	стекло	glass [ɡlɑ:s]
Шоир	поэт	poet [ˈpəʊt]
Шохмот	шахматы	chess [tʃes]

С

Эҳтиёт	осторожность	caution [ˈkɔ:ʃ(ə)n]
Эҳтиёт	нужда	need [ni:d]
Эҳтимол	вероятно	perhaps [pəˈhæps]
Эҳтиром	уважение	respect [rɪˈspekt]
Эҷод	творение	create [kriˈeɪt]
Эълумия	декларация	declaration [ˈdekləˈreɪʃ(ə)n]
Эълон	объявление	announcement [əˈnaʊnsmənt]

Я

Якдилӣ	согласие	united [ju:ˈnaɪtɪd]
Якзайл	однообразно	uniformly [ˌju:nɪfɔ:mli]
Якчанд	несколько	several [ˈsev(ə)rəl]
Якҷоя	вместе	together [təˈɡeðə]
Якшанбе	воскресенье	sunday [ˈsʌndɪ]
Яроқ	оружие	arms [ɑ:mz], weapon [ˈwepən]
Ятим	сирота	orphan [ˈɔ:f(ə)n]
Ях	лёд	ice [aɪs]
Яхбандӣ	леденение	freeze [fri:z]
Яхдон	холодильник	refrigerator [rɪˈfrɪdʒəreɪtə], fridge [frɪdʒ]
Яхмос	мороженое	icecream [ˈaɪsˈkri:m]

Иттилооти	информацион-онлайн	Informational
Итисос	специальность	speciality [ˌspeʃiˈælɪti]
Ичро кардан	исполнять, выполнять	fulfil [ˈfʊlˌfɪl], to carry out [ˈtʌriːˌaʊt]
Иҷозатномаи сафар,	разрешение на въезд,	visa [ˈviːzə]
Иҷозат додан	разрешать	to allow [tə əˈlaʊ], to permit [pəˈmɪt]
Иҷозат, иҷозатпуридан	разрешение, спросить	permission [pəˈmɪʃən], to ask [æsk]
Иттимос	пожалуйста	please [pliːz]

И

Истироҳат	отдых	rest [rest], relaxation [rɪˈlæksəʃən]
Истироҳат кардан	отдыхать	to rest [tu rest], to relax [tu rɪˈlæks]
Истироҳатгоҳ	место для отдыха или релаксации	place to rest or relax [pleɪs tu rɛst s ˌrɪˈlæks]
Иттилооти	информацион-онлайн	Informational
Итисос	специальность	speciality [ˌspeʃiˈælɪti]
Ичро кардан	исполнять, выполнять	fulfil [ˈfʊlˌfɪl], to carry out [ˈtʌriːˌaʊt]
Иҷозатномаи сафар,	разрешение на въезд,	visa [ˈviːzə]
Иҷозат додан	разрешать	to allow [tə əˈlaʊ], to permit [pəˈmɪt]
Иҷозат, иҷозатпуридан	разрешение, спросить	permission [pəˈmɪʃən], to ask [æsk]
Иттимос	пожалуйста	please [pliːz]

И

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР» №19, 8 майи соли 2024

№19, 8 майи соли 2024

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР»

№19, 8 майи соли 2024

Бо фармоиши вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 13.09.2022, №1337 омӯзиши ва азёд кардани 400 вожаи серистеъмоли забонҳои тоҷикӣ, русӣ, англисӣ барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёна, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм ҳатмӣ доништа шудааст.

РАҲНАМОЕ БАРОИ ОМУЎЗИШИ
ЗАБОНҲОИ ТОҶИКӢ, РУСӢ ВА АНГЛИСӢ

Дар замони муосир омӯзиши забонҳои хориҷӣ яке аз муҳимтарин омилҳо барои фаро гирифтани дониш, хабару иттилоот ва навигарихоии илмию фанӣ ба шумор рафта, барои боз ҳам бештар барқарор кардани иртиботҳои гуногуни сиёсӣ ва иқтисодӣ фарҳангӣ бо кишварҳои дигар мусоидат менамояд. Ба ин хотир, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон омӯзиш ва донишҷӯёни забонҳои хориҷиро барои насли ояндасози кишвар зарур шуморида, чихати азхуд кардани онҳо пайвасти дастури хидоятҳои раҳнамунсоз медиҳанд.

Қабул гардидани “Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030” (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 30 августи соли 2019, №438) Вазорати маориф ва илм ва дигар вазорату идораҳои водор месозад, ки барои тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ англисӣ тамоми шароитҳои фароҳам созанд.

Дар ин рост, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон чихати иҷрои дастури супоришҳои Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар самти омӯзиш ва донишҷӯёни забонҳои русӣ англисӣ дастури раҳнамои “Луғати вожаҳои серистеъмоли забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ”-ро омода карда, донишҷӯёни онро барои тамоми омӯзгорону хонандагон ва донишҷӯён ҳатмӣ эълон мекунад.

Луғати мазкур 400 вожаи серистеъмолиро дар бар гирифтааст, ки онҳо дар зиндагии рӯзмарра бо забони модарӣ пайвасти мавриди истифода қарор мегиранд ва маънои онҳо маълуми фаҳмо аст. Ҳамзамон, донишҷӯёни калимаҳои маҳорату малакаи забонмӯзиро ташаккул дода, зимни азёд кардани вожаҳои шавқу рағбат барои донишҷӯёни забонҳои русӣ англисӣ боз ҳам афзунтар мегардад. Яъне луғати мазкур чун як раҳнамо хидмат хоҳад кард.

Шакли электронии ин луғат дар сомонии расмӣ Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар сомонҳои муассисаҳои зерсохторӣ он ҷо қарда шудааст.

Дар баробари ин, аз ҳамаи роҳбарони муассисаҳои таълимӣ ва омӯзгорон тақозо қарда мешавад, ки дар амалигардонии ин иқдоми вазорат масъулияти баланд нишон дода, зимни азёд кардани луғатҳои хонандагону донишҷӯёни раҳнамоӣ ва назорат намоянд.

Дар иҷрои ин амали нек ва иқдоми боманфиат дар самти омӯзиши забонҳои русӣ англисӣ ба шумо барори комёби орзу менамоем.

Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Об	вода	water [ˈwɔːtə]
Обу ҳаво	погода	weather [ˈweðə]
Овоз	голос	sound [saʊnd], noise [nɔɪz]
Оғам	начало	beginning [bɪˈɡɪnɪŋ], start [stɑːt]
Оғлат	привычка	custom [ˈkʌstəm]
Оғлоб	воспитанность	courtesy [ˈkɜːrtəsi]

О

Набара	внук, внучка	grandchild [ˈɡrændʃɪld]
Нав	новыи	new [njuː]
Набатдор	лежурный	duty [ˈdʒuːti]
Намак	соль	salt [sɔːlt]
Нарх	цена	price [praɪs], cost [kɔːst]
Насаб	фамилия	surname [ˈsɜːnem]
Нафар	человек, персона	person [ˈpɜːsn]
Нашр	публикация	publication [ˌpʌblɪˈkeɪʃən]
Нигоҳ доштан	хранить, удерживать	to keep [tə kiːp], to hold [tə hoʊld]
Нигарон	сидеть	to sit [tə sɪt]
Нигаронӣ	адрес	address [əˈdres]
Ноҳуҷуст	неправильный	false [ˈfɜːls], incorrect [ɪnˈkɔːrɪkt]
Нӯшдан	пить	to drink [dɪŋk]
Ноғарб	храбрый	brave [breɪv]
Намоянда	представитель	representative [ˌreprɪˈzentətɪv]

Н

Маош	заработная плата	salary [ˈsæləri], wages [ˈweɪdʒɪz]
Мардум	люди	people [ˈpiːpəl]
Маҷлис	собрание, совещание	meeting [ˈmiːtɪŋ]
Меҳмон	гость	guest [ɡest]
Меҳмонхона	гостиница, гостиница	living room [ˈlɪvɪŋ ruːm], hotel [ˈhəʊtel]
Меҳнат	труд, работа	labour [ˈleɪbər], work [wɜːk]
Миллат	нация, национальность	nation [ˈneɪʃən], nationality [ˌnæʃənəlɪti]
Минтақа	местность, регион	area [ˈeəriə], region [ˈrɪːdʒən]
Модаракатон	бабушка	grandmother [ˈɡrændmʌðə]
Муҷоркот, вохӯри	встреча	meeting [ˈmiːtɪŋ]
Мушоират	общение, коммуникация	communication [kəˌmjuːnɪˈkeɪʃən]

№19, 8 майи соли 2024

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР»

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР»

№19, 8 майи соли 2024

Ҳақ	истина, правда	right [raɪt], privilege [ˈprɪvɪlɪdʒ]
Ҳаққи хизмат	заработная плата, оклад	wages [ˈweɪdʒ]
Ҳақиқат	правда	truth [truːθ], reality [rɪˈælɪti] true [truː]
Ҳама	весь, вся, всё	all [ɔːl], everyone [ˈevriwʌn], everything [ˈevriθɪŋ]
Ҳамкор	коллега, сотрудник	colleague [ˈkɒliːg], coworker [ˈkəʊwɜːkə]
Ҳамкорӣ	сотрудничество	cooperation [ˌkəʊˈɒpəˈreɪʃən]
Ҳамроҳангсоз	координатор	co-ordinator [kəʊˈɔːdnɪnətə]
Ҳамроҳ	вместе, спутник	together [təˈgeðə], travelling [ˌtrævəlɪŋ], companion [ˌkəmˈpæniən]

Ҷ

Ҷӯб	палка, древесина	wood [wʊd]
Ҷӯпон	пастух	shepherd [ˈʃepəd]
Ҷӯтка	щётка	brush [brʌʃ]
Ҷӯча	цыплёнок	chick [tʃɪk]

Ҷ

Ҷавоб	ответ	answer [ˈɑːnsə]
Ҷавон	молодой	young [jʌŋ]
Ҷавонӣ	молодость	youth [juːθ]
Ҷадвал	линейка	ruler [ˈruːlə]
Ҷамъ	совокупность, сумма, итог	total [ˈtəʊtəl]
Ҷамъият	общество	society [səˈsaɪəti]
Ҷанг	война	war [wɔː]
Ҷануб	юг	South [saʊθ]
Ҷонишин	заместитель директора	deputy director [ˈdeɪpjʊti d(a)rɪˈrektə]
Ҷонибдор	сторонник	supporter [səˈpɔːtə]
Ҷорӣ	текущий	following [ˈfɒləwɪŋ]
Ҷорӯб	веник	broom [bruːm]
Ҷумҳури	республика	republic [rɪˈpʌblɪk]
Ҷуворӣ	кукуруза	corn [kɔːn]
Ҷумъа	пятница	Friday [ˈfraɪdɪ]

Рускати	отпуск	<i>holiday</i> [ˈhɒlɪdɪ], <i>vacation</i>
Роҳбар	лидер, начальник	<i>leader</i> [ˈliːdər]
Раҳнамой	руководство	<i>guide</i> [ɡaɪd]
Рафтумомад	посещение, поездка	<i>visit</i> [ˈvɪzɪt]
Рафтор	поведение	<i>behaviour</i> [ˈbiːhævɪə]
Рафтаг (рав)	илти, иди	<i>to go</i> [tuː ɡəʊ]
Расм	картина	<i>picture</i> [ˈpɪktʃə]
Ранг	цвет, краски	<i>colour</i> [ˈkʌlə]
Ракс	танец	<i>dance</i> [dɑːns]
Ракам	номер	<i>number</i> [ˈnʌmbə]
Равия	направление, тренд	<i>direction</i> [ˌdiːrɪkʃən], <i>trend</i> [trend]

Парох	завтра	<i>tomorrow</i> [təˈmɒrəʊ]
Парохирзан	утро	<i>morning</i> [ˈmɔːnɪŋ]
Пазар	отец, папа	<i>father</i> [ˈfɑːðə]
Пазирфтан (пазир)	принимать, одобрять	<i>accept</i> [ˈæksəpt], <i>approve</i> [əˈpruːv]
Панча	пальцы	<i>fingers</i> [ˈfɪŋɡəz]
Паста	хлопок	<i>(n) cotton</i> [ˈkɒtən]
Пешвогирифтан	встречать	<i>to meet</i> [tuː miːt]
Пешинхох кардан	предоставление, выдвижение	<i>suggestion</i> [ˌsʌʒɪst(ə)ʃən], <i>proposal</i> [prəˈpəʊzəl]
Пешонн	лоб	<i>forehead</i> [ˈfɔːrɪd]
Пиза	пешком	<i>on foot</i> [ɒn fuːt], <i>walk</i> [wɔːk]
Пиласар	лук	<i>arrow</i> [ˈnɑːrəʊ]
Пиласар	сын, мальчик	<i>son</i> [sʌn], <i>boy</i> [bɔɪ]
Пиласар	обувь	<i>shoes</i> [ʃuːz]
Пиласар	эффективные, плодотворные	<i>effective</i> [ɪˈfektɪv], <i>fruitful</i> [ˈfruːtɪf(ə)l]
Пиласар	закрывать	<i>to close</i> [tuː kloʊz]

Оамун	конкурс	<i>competition</i> [ˌkɒmpəˈtɪʃən]
Оамун	свобода	<i>freedom</i> [ˈfriːdəm]
Оила	семья	<i>family</i> [ˈfæməli]
Оина	зеркало	<i>mirror</i> [ˈmɪrə]
Оламан	мир	<i>world</i> [wɜːld]
Оламан	приходить	<i>to come</i> [tuː kʌm]
Ошхона	кухня	<i>kitchen</i> [ˈkɪtʃɪn], <i>national café</i> [ˌnæʃən(ə)l ˈkeɪfeɪ]
Ошно	друг, привязь	<i>friend</i> [frend]

Феъл	глагол	<i>verb</i> [vɜːb]
Фикр	мысль, мнение	<i>think</i> [ˈθɪŋk], <i>opinion</i> [əˈpɪnɪən]
Фурудгоҳ	аэропорт	<i>airport</i> [ˈeəpɔːt]
Фуруш	продажа	<i>sale</i> [seɪl]
Фурушгоҳ	магазин	<i>department store</i> [dɪˈpɑːtmənt stɔː], <i>shop</i> [ʃɒp]
Фурухтан	продавать	<i>to sell</i> [tuː sel]

Хабар	весть, новость	<i>information</i> [ˌɪnfəˈmeɪʃən], <i>news</i> [njuːz]
Халқ	народ	<i>people</i> [ˈpiːp(ə)l]
Харидан	купить	<i>to buy</i> [tuː baɪ]
Харита	карта	<i>map</i> [mæp]
Хатм	окончание	<i>graduation</i> [ˌɡrædʒuˈeɪʃən]
Хатм кардан	окончить	<i>to graduate</i> [tuː ˈɡrædʒeɪt]
Хестан	вставать, подниматься	<i>to get up</i> [tuː get ʌp], <i>to stand up</i> [tʌstænd ʌp]
Хизмат	служба, услуга	<i>service</i> [ˈsɜːvɪs]
Хоб	сон	<i>dream</i> [driːm] <i>sleep</i> [sliːp]
Хомӯш	тихий	<i>silent</i> [ˈsaɪlənt]
Хона	дом	<i>house</i> [haʊs], <i>home</i> [həʊm], <i>apartment</i> [əˈpɑːtmənt], <i>room</i> [ruː(ə)m]
Хондан (хон)	читать, учиться, молиться	<i>to read</i> [tuː riːd], <i>to study</i> [tuː ˈstʌdi]; <i>to pray</i> [tuː preɪ]
Хотира	память	<i>memory</i> [ˈmem(ə)rɪ]
Хохар	сестра	<i>sister</i> [ˈsɪstə]
Хунук	холод	<i>cold</i> [kəʊld]
Хуш омадед	добро пожаловать	<i>welcome</i> [ˈwelkəm]

Хавз	пруд, водоём, бассейн	<i>pond</i> [pɒnd], <i>pool</i> [puːl], <i>swimming pool</i> [ˈswɪmɪŋpuːl]
Хавли	двор	<i>house</i> [haʊs], <i>garden</i> [ˈɡɑːdn], <i>yard</i> [jɑːd]
Хаво	погода, воздух	<i>weather</i> [ˈweðə], <i>air</i> [eə]
Хавопаймо	самолёт	<i>airplane</i> [ˈeɪəˈreɪplən]
Хайвон	животное	<i>animal</i> [ˈænɪm(ə)l]
Хайсал	памятник, статуя	<i>monument</i> [ˈmɒːnɪmənt], <i>statue</i> [ˈstætʃuː]
Хайрат	недоумение, удивление, изумление	<i>Perplexity</i> [ˌpəˈpleksɪti]; <i>amazement</i> [əˈmeɪz(ə)mənt], <i>astonishment</i> [əˈstɒnɪʃmənt], <i>surprise</i> [səˈpraɪz]

Забон	язык	<i>language</i> , [ˈlæŋgwɪdʒ] <i>tongue</i> [ˈtʌŋ]
Забони давлати	государственный язык	<i>state language</i> [steɪt ˈlæŋgwɪdʒ], <i>official language</i> [əˈɹɪʃ(ə)l ˈlæŋgwɪdʒ]
Задан (зан)	бить, ударить	<i>to hit</i> [tuː hɪt], <i>to strike</i> [tuː strik]
Замин	земля, вселенная	<i>soil</i> [sɔɪl], <i>earth</i> [ɜːθ], <i>ground</i> [ɡraʊnd]
Замон	время, период, эпоха	<i>time</i> [taɪm], <i>period</i> , [ˈpɪ(ə)riəd], <i>epoch</i> [ˈiːpɒk], <i>era</i> [ɪˈrə]
Замонави	современный	<i>modern</i> [ˈmɒd(ə)n]
Зан	жена, женщина	<i>wife</i> [waɪf], <i>woman</i> [ˈwʊmən]
Занона	по-женски, женский	<i>female</i> [ˈfiːmeɪl], <i>feminine</i>

Жола	град	<i> hail</i> [heɪl]
Жола боридан	выпадение града	<i>hail fall</i> [heɪl ˈfɔːləʊ] <i>it is hailing</i>
Журнал	журнал	<i>journal</i> [ˈdʒɜːn(ə)l]

Ефтан	найти	<i>to find</i> [tuː faɪnd]
Есмун	жасмин	<i>jasmine</i> [ˈdʒæzmiːn]
Ерми тарчии	скорая помощь	<i>ambulance</i> [ˈæmbrjʊːləns]
Ердимчи	помощник	<i>assistant</i> [əˈsɪst(ə)nt]
Ердим кардан	помогать	<i>to help</i> [tuː help]
Ердимханула	вспомогательный	<i>auxiliary</i> [ɔːg ˈzɪləri]
Ердим	помощь	<i>help</i> , [help] <i>assistance</i> [əˈsɪst(ə)ns]
Езлах	одинадцать	<i>eleven</i> [ɪˈlev(ə)n]
Емадан	вспоминать	<i>to remember</i> [tə ˈremembə]
Ед лоштан, ба ед		<i>to mention</i> [tə ˈmenʃən]
Едори мезори	памятник архитектуры	<i>a monument of architecture</i> [ə ˈmɒnɪmənt əv ɑːkiˈtektʃərə]
Ед прифтан	научиться	<i>to learn</i> [tuː lɜːn]

Дуст, рафик	друг, товарищ	<i>friend</i> [frend]
Дустар	девочка	<i>girl</i> [gɜːl]
		<i>friend</i> [frend]

Точикӣ	РУСИЙ	АНГЛИСИЙ (овонавишт)
Адабиёт	литература	<i>literature</i> [ˈlɪt(ə)rətʃə]
Адад	число	<i>number</i> [ˈnʌmbə]
Адолат	справедливость	<i>justice</i> [ˈdʒʌstɪs]
Азиз	уважаемый	<i>dear</i> [dɪə], <i>precious</i> [ˈpreʃəs], <i>esteemed</i> [ɪˈstiːmd]
Акл	ум, разум	<i>intelligence</i> [ˌɪntelɪdʒ(ə)ns], <i>intellect</i> [ˈɪntilekt mənd]
Алов (оташ)	огонь	<i>fire</i> [ˈfaɪə]
Алаф	трава	<i>grass</i> [ɡrɑːs], <i>herb</i> UK: [hɜːb], US: [ɜːb], <i>fodder</i> [ˈfɒdə]
Аскар	солдат	<i>soldier</i> [ˈsɔʊldʒə]
Атроф	вокруг	<i>around</i> [ə ˈraʊnd]
Афсона	сказка	<i>fairy-tale</i> [ˈfeɪ(ə)riteɪl], <i>story</i> [ˈstɔːri], <i>tale</i> [teɪl]
Ахбор	новость	<i>news</i> [njuːz]
Ахлоқ	мораль	<i>morals</i> [ˈmɔːrəlz]
Аҳоли	население	<i>population</i> [ˌpɒpjʊˈleɪʃ(ə)n]
Аломат	знак	<i>sign</i> [saɪn], <i>mark</i> [mɑːk], <i>omen</i> , [ˈəʊmən]
Амният	безопасность	<i>security</i> [sɪˈkjʊ(ə)rɪti]
Анъана	традиция	<i>tradition</i> [trəˈdɪʃn]

Бад	плохой	<i>bad</i> [bæd]
Бадан	тело	<i>body</i> [ˈbɒdi]
Баён	выражение мыслей	<i>expression of thoughts</i> [ɪkˈspreʃ(ə)n əv θɔːts]
Базм, тӯй	вечеринка, общественный прием, связанный со свадьбами и т.д.	<i>party</i> [ˈpɑːrtɪ], <i>public reception associated with weddings</i> [ˌpʌblik rɪˈsepʃ(ə)n əsəʊʃɪətɪd wɪð ˈwedmɪz]
Байналмилалий	международный	<i>international</i> [ˌɪntəˈnæʃ(ə)nəl]
Байнишахри	междугородный	<i>between cities</i> [biˈtwiːn ˈsɪtiz]
Баромадан	подняться	<i>to rise</i> [raɪz]
Баромадгоҳ	выход	<i>exit</i> [ˈegɪt]
Барф	снег	<i>snow</i> [snəʊ]
Бахт	счастье	<i>happiness</i> [ˈhæpɪnəs]
Бахшидан	простить	<i>to forgive</i> [tuː fəˈɡɪv], <i>let off</i> [ˈlet ɔf]
Бахор	весна	<i>spring</i> [sprɪŋ]

Давро	лекарство	medicine, [ˈmɛdɪs(ə)n] remedy
Дарэ	вчерашний день	yesterday [ˈjɛstədi]
Дарце	сердце	heart [hɑ:t]
Даркят	внимание	attention [əˈtɛnʃ(ə)n]
Дарэна	деревня	village [ˈvɪlɪdʒ]
Дароп	стена	wall [wɔ:l]
Дарфар	тетрадь	note-book [ˈnəʊt bʊk]
Дароз кашман	полежать	to lie down [tu liɪ daʊn]
Дароз	длинный	long [lɔŋ]
Даркор	необходимый, нужный	necessary [ˈnɛsəs(ə)n] needed
Дарара	степень	degree [dɪˈɡri:]
Дарвалан	прогуляться	to go around [tu gəʊ əˈraʊnd] a walk [wɔ:k]
Дарва	крыт, круговой	circle [ˈsɜ:kkl], rotation
Дарлат	государство	state [steɪn], country [ˈkʌntri]

Д

Дароп	пасмурный	cloudy [ˈklaʊdi]
Дарундан (гунч)	помешаться	place [pleɪs], to contain [tu kənˈteɪn] myself
Даркяк (асоби)	скрипка	violin [vɪəˈlɪn]
Дарб	запад	west [west]
Дарпрасмш	неофициальный	unofficial [ˌʌnˈɔ:fɪʃl(ə)l]

Е

Ершт	мясо	meat [mi:t]
Ерфанл	овца, баран	sheep [ʃi:p]
Ернда	говорящий, произносящий	narrator [ˈnɛrətə], speaker
Ерндон	ваза	vase [vɑ:z]
Ерн	цветок	flower [ˈflaʊə]
Ерив кардан	плакать	to cry [tu kri]
Еривфан (гир)	взять	to take [tu teɪk]
Ерив арпоф	окрестности, пригород	suburbs [ˈsʌbɜ:zbz]
Ерив	пыль	dust [dʌst]
Ерив (сзон)	тепличный (жаркий)	hot [hɒt] / hɪt, warm [wɔ:m]
Еривандан	ожерелье	necklace [ˈneɪklɪs]
Ериван	шея	neck [nek]

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР»

№19, 8 майи соли 2024

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР»

№19, 8 майи соли 2024

Бача	ребёнок, мальчик	child [tʃaɪld], son [sʌn], boy [bɔɪ]
Бачагона	детский	childish [ˈtʃɪldɪʃ], children's [ˈtʃɪldrənɪz], for a child [fɔ: (r) ɛfˈtʃɪld]
Башардустона	Гуманистический	humanitarian [hju:ˈmæniˈte(ə)rɪən]
Беморхона	больница	hospital [ˈhɒspɪtəl]

В

Вай	он, она, оно, его, её	he [hi:], she [ʃi:], it; [ɪt hɪm] [hm], her [hɜ:]
Варак	лист	leaf [li:f]
Варзиш	спорт	sport [spɔ:t]
Варзишгар	спортсмен	sportsman [ˈspɔ:tsmæn]
Васл	связь	relations [rɪˈleɪʃnɪz]
Ватан	родина	homeland [ˈhəʊmlænd], motherland [ˈmʌðərlænd]
Ватани	отечественный	domestic [dəˈmestɪk], native [ˈneɪtv], Patriotic [ˈpætriˈɒtɪk]
Вахдат	единство	unity [ˈju:ni] reconciliation [ˈriːkənˈsɪli(ə)n]
Ваъда	обещание	promise [ˈprɒmɪs]
Вилоят	область, край	region [ˈri:dʒ(ə)n], province [ˈprɒvɪns]
Вобаста	зависимый	dependent [dɪˈpendənt], related [rɪˈleɪtɪd]
Вокеа	событие	event, [ɪˈvent] incident [ɪnˈsɪd(ə)nt]
Вокеъ будан	быть расположенным	to be located [təˈbi: [ləuˈkɛntɪd], to be situated [təˈbi: ˈsɪtuəntɪd]
Волидайн	родители	parents [ˈpe(ə)rənts]
Вохурдан	встретить	to meet with smb [tu mi:t wɪð smb]
Вохур кардан	встречаться	to greet [tu gri:t], to shake hands [tu feɪk ˈhændz]

Г

Газета	газета	newspaper [ˈnju:sˈpeɪpə]
Галстук	галстук	tie [taɪ]
Гап задан	разговаривать	to speak [tu spi:k]

Таби	врач	doctor [ˈdɑ:kta:], physician
Табиат	природа	nature [ˈneɪtʃə]
Табиасум	улыбка	smile [smɪl]
Табири	поздравление	congratulations [kɒnˈɡrætʃuˈleɪʃ(ə)n]
Табириф кардан	притасовать	to invite [tu m ɪnvaɪt]
Табириф	повтор	repetition [ˌrepiˈtɪʃ(ə)n]
Табириф кардан	повторять	to repeat [tu riˈpi:t]
Табириф	смотреть, зрелище	match [wɑ:tʃ], see [si:]: spectacle
Табириф	тело	body [ˈbɒdi]
Табириф	свежий	fresh [frefʃ]
Табириф	сторонник	supporter [səˈpɔ:teɪ]
Табириф	воспитание	upbringing [ˌʌpbriːŋɪŋ], education

Т

Табир	искусство	art [ɑ:t]
Табир	голова	head [hed]
Табир	одежда	clothes [klaʊð]
Табир	парикмахерская	barber [ˈbɑ:bə]
Табир	граница	border [ˈbɔ:də]
Табир	страница	page [peɪdʒ]
Табир	кляс	class [kla:s]
Табир	строительство	construction
Табир	мир	peace [pi:s]
Табир	песня	song [sɒŋ]
Табир	красный	red [red]
Табир	игла	needle [ˈni:d(ə)l]
Табир	турист	tourist [ˈtu(ə)rɪst]
Табир	путешествовать	to travel [tu ˈtrævl(ə)]
Табир	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Табир	тест	quiz [kwɪz], test [test]
Табир	искусство	art [ɑ:t]
Табир	голова	head [hed]
Табир	одежда	clothes [klaʊð]
Табир	парикмахерская	barber [ˈbɑ:bə]
Табир	граница	border [ˈbɔ:də]
Табир	страница	page [peɪdʒ]
Табир	кляс	class [kla:s]
Табир	строительство	construction
Табир	мир	peace [pi:s]
Табир	песня	song [sɒŋ]
Табир	красный	red [red]
Табир	игла	needle [ˈni:d(ə)l]

С

Сар	лицо	face [feɪs]
Сар	лицо	face [feɪs]
Сар	рабочий день	working day [ˈwɜ:kɪŋdeɪ]
Сар	дневник, газета	school record book [skul rɪkɔ:d bʊk], newspaper
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]
Сар	вопрос	question [ˈkwestʃ(ə)n]

№19, 8 майи соли 2024

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР»

НАШРИЯИ «ОМУЎЗГОР»

№19, 8 майи соли 2024

Тарозу	весы	[ˌedʒəˈkeɪfn]
Тарчума	перевод	scales [skeɪlz]
Тахсил	учёба	translation [trænzˈleɪʃn]
Тахсил кардан	учиться	studies [ˈstɑ:di], learning [ˈlɜ:rniŋ]
Тачриба	опыт	to study [tu ˈstʌdi]
Таътил	каникулы	experience [ɪkˈspɪ(ə)rɪəns]
Тоза	чистый	holiday [ˈhɒlɪdi], vacation [vəˈkeɪʃ(ə)n] (for students)
Тоза	чистый	clean [kli:n]

У

Узр	извинение, прощение	apology [əˈpɒlədʒɪ], excuse [ɪkˈskju:s]
Укёнус	океан	ocean [əʊʃ(ə)n]
Улум	науки	sciences [ˈsaɪəns]
Умр	жизнь	life [laɪf]
Умр дидан	жить	to live [tu liv]
Умуман	вообще, в целом	in general [m ˈdʒen(ə)rəl], overall [ˈəʊvəˈrɔ:l]
Умуми	общий	general [ˈdʒen(ə)rəl], public [ˈpʌblɪk]
Урф	обычай, обряды	customs [ˈkʌstəmz], habits [ˈhæbɪt]
Усто	мастер	master [ˈmɑ:stə], foreman [ˈfɔ:mən], skilled workman [skɪldwɜ:k mæn]
Устохона	мастерская	workshop [ˈwɜ:kʃɒp]
Устод	учитель, наставник	teacher [ˈti:tʃə], mentor [ˈmentɔ:r]
Устувор	прочный, устойчивый	steady [ˈsti:di], firm [fɜ:m]
Устухон	кость	bone [bəʊn]
Ухда	обязательство	duty [ˈdju:ti], responsibility [rɪˈspɒnsəˈbɪlɪti], task [tɑ:sk], job [dʒɒb]
Ў	он, она	he [hi:], she [ʃi:]

Ф

Фахмидан	понимать	to understand [tu ˈʌndəˈstænd]
Фахмондан	объяснить	to explain [tu ɪkˈspleɪn]
Фардо	завтра	tomorrow [təˈmɒrəʊ]
Фарёл	крик, возглас	cry [kraɪ], shout [ʃaʊt], yell [jel]
Фарзанд	ребёнок	child [tʃaɪld]
Фаромадан	спускаться, сходить	to go down [tu gəʊ daʊn], to get off [tu getɒf]
Фарханг	культура	culture [ˈkʌltʃə]
Фарш	пол, покрытие	floor [flɔ:]
Фасл	сезон, время года	season [ˈsi:z(ə)n]

ХАЙКАЛТАРОШӢ

Мисли он ки гулу гулбутта, дарахтони ороишӣ, фаввораҳо хиббону гулгашт ва мавзеъҳои истирохатию фароғатиро ҳусни дигаре мебахшанд, ҳайкалу нимпайкара, мучассамаҳои боҳашамат низ ҳамин гуна хусусиятро дороянд. Ҳайкалҳо маъмулан ба хотири гирифтани хидматҳои шоёнӣ адибону арбобони давлатӣ, илму маориф, санъаткорони шинохта гузошта мешаванд.

Бино ба таъкиди номзади илми меъморӣ, ректори Донишгоҳи давлатии санъати тасвирӣ ва дизайни Тоҷикистон Чамшед Ғанизода, ҳайкалтарошӣ ба се намуди асосӣ тақсим мешавад. 1. Бузург (монументалӣ), 2. Дастгоҳӣ. 3. Ҳайкалтарошии шаклҳои хурд.

Ҳайкалтарошии бузург намуде аст, ки аз рӯи андоза тафовут дорад. Чунин асарҳо дар кӯча, майдону боғҳо, дар намоиши берунии хонаҳо ва дар толорҳои азим гузошта мешаванд. Ҳайкале, ки ба яке аз инсонҳои машҳур ё ҳодисаи муҳим бахшида шудааст, асари ҳайкалтарошӣ номида мешавад.

Ҳайкал (мучассама) шакли

рассомии шаҳри Боку нимпайкараҳои адиби шинохтаи озар Мирзо Фатҳалӣ Охундов ва Хунарпешаи халкии Иттиҳоди Шуравӣ Узриел Ҳоҷибековро сохта буд. Соли 1961 ҳайкали Самад Вургун - адиби шинохтаи садаи XX адабиёти озарро дар шаҳри Боку офарид.

Ҳайкали устод Садриддин Айни бо қаҳрамонҳои асарҳои ӯ, ки майдони назди меҳмонхонаи «Душанбе»-ро оро додааст, соли 1978 ба муносибати 100-солагии адиби гузошта шуд. Он маҳсули ҳайкалтароши озарӣ О. Элдоров аст. Ӯ дар ҳамкорӣ бо як қатор меъморони тоҷик, аз ҷумла, сармеъмори вақти пойтахт Рустам Каримов ин ансамбли меъмори-

хил шудан ба ин соҳа таблиғи ташвиқот мебарем, шавқмандон ба ин ихтисос кам ҳуҷҷат месупоранд. Ҳол он ки дар ин ҷо тамоми шароит муҳайёст. Албатта, ҳайкалтарошӣ кори сахл нест, пеш аз ҳама, сабру тоқат, таҳаммул ва мутолиаи пайвастаро тақозо дорад. Пас аз хатми синфи 9 ихтисоси ҳайкалтарошӣ дар курсҳои 1-3 омӯзонда мешавад. Айни ҳол 26 нафар донишҷӯ дар ин ихтисос шомиланд. Онҳо, ҳамчунин, кулолгариву қолабсозиро низ меомӯзанд. Барои хоҳишмандон дар назди кафедра курсҳои кӯтоҳмуддати 2, 3-моҳаро низ ташкил кардаем. Хатмақардагонӣ коллеч аз рӯи хоҳиш метавонанд тахсилро дар Донишдадаи

ҳайкалтарошӣ истифода мебаранд. Шароити муосири технология низ дар ин ҷо муҳайёст. Умуман, бо дарназардошти 26 ихтисосе, ки дар донишдада амал мекунад, аз рӯи меъёр 19 устодхона мутахассиз гардонида шудааст. Декани факултети санъати тасвирӣ, Арбоби ҳунари Тоҷикистон Мизроб Холов ҳамеша ба он меқӯшад, ки дар ин самт шоғирдон маҳорати баланди касбӣ пайдо намоянд. Ба қарибӣ китоби «Ҳайкалтарошӣ» (муаллифон С. Ҷураҳонзода, С. Ҷаитова, муҳаррири илмӣ Ҷ. Ғанизода) бори нахуст нашр мегардад, ки он бо тавсияи ҳайати мушоварии Вазорати фарҳанг ҳамчун дастури таълимӣ ба шоғирдон омӯзонда

ҲУНАРЕ, КИ РУШДИ БЕШТАР МЕХОҲАД

Холо дар пойтахти ҷумҳуриамон – шаҳри Душанбе пайкараҳои зиёди шахсиятҳои таърихӣ мавҷуданд. Мучассамаҳои шох Исмоили Сомонӣ (ҳайкалтарош А. Карбел, меъмор Х. Зухуриддинов), Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, Абулқосим Фирдавӣ, Садриддин Айни, нимпайкараи Бобочон Ғафуров (дар даромадгоҳи АМИТ, муаллиф Игор Иванов) ва монанди инҳо аз ҳамин қабиланд. Ба хотири бақои дӯстии халқҳо дар Боғи ба номи Мир Алишери Навоӣ мучассамаи ӯ бо Нуриддин Абдурахмони Чоӣ, ҳайкали устод С. Айни бо А. М. Горкий (дар сахни хавли Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон), нимпайкараҳои А. С. Пушкин дар даромадгоҳи ДРСТ, Р. Тақур дар гулгашти кӯчаи Бухоро зинатбахши пойтахтанд.

Воқеан, вақте ба ин гуна санъати асил дида меҷӯем, хоҳу ноҳоҳ саволе пайдо мешавад, ки чунин ҳунари мушқил ва дар айни замон хеле мафтункунанда чӣ тавр ва аз тарафи қадом ҳунармандон эъмор мегардад?

Пеш аз ҳама, барои мучассамасозӣ масолаҳ зарур аст. Аслан, масолаҳи пайкараҳо аз санги хороу мармар, биринҷиву мис таркиб ёфтааст. Дар маҷмӯ, ҳайкалҳо аз фулузот (биринҷӣ, мис, қалбагӣ, пӯлод, ҷӯян, алюминий), гач, бетон, шиша, пластмасса (дар ин қабил масолаҳ усули ба қолаби тайёр рехта хушконидаҳои истифода мебаранд), санг (мармар, хоро, оҳаксанг, базалт, диорит), устухон, ҷӯб (бо усули тарошидан, қандан, сӯроҳ қардан, пардоз ва ё ранг додан), сафол (гилмоӣ маҳсус корхӯрдари ба шакл дароварда, дар ҳумдон мепазанд ва сирунанг медиҳанд) офарида мешаванд.

Ҳайкалтарошӣ таърихи қадима дошта, ҳанӯз дар даврони палеолит ва неолит аз лой, устухон ва сангҳо тинсол (шакл)-и ҳайвон, паранда ва одаморо месохтанд. Минбаъд ҳайкалтарошӣ дар Осиёи Миёна ва Эрон низ ривоч ёфт. Санъати ҳайкалтарошии Шуравӣ дар заминаи усули реализми сотсиалистӣ аз бехтарин анъанау бозёфтҳои санъати ҳайкалтарошии рус ва ҷаҳон баҳравар гардид. Бино ба андешаи муҳаққиқон, санъати ҳайкалтарошии тоҷик асосан аз ибтидои солҳои панҷоҳуми асри гузашта инкишоф ёфтааст. Он замон эҷодиёти ҳайкалтарошон Е. Татарина, О. Охун, Г. Черниченко ва дигарон ба рушду нумӯи мучассамасозии монументалӣ, монументалии ороишӣ, дастгоҳӣ ва инъикоси симоӣ ҳамзамонӣ мувофиқат намуд.

азимҷусса дошта, ҳодисаҳои бузургро инъикос менамояд. Маҳз бо ҳамин хусусият аз намудҳои ҳайкалтарошӣ тафовут дорад. Ҳайкалтарошии дастгоҳӣ (станковая скульптура) намуде аст, ки аз андозаи натурали каме хурд мебошад. Ҳайкали дастгоҳӣ дар дохили бино, дар боғ ва дар сахни муассисаҳо гузошта мешавад. Яке аз услубҳои асосини ҳайкалтарошии дастгоҳӣ услуби пайкарасозӣ маҳсуб меёбад. Ҳайкалтарошии шаклҳои хурд намуди хурди ҳайкал буда, дар он асарҳо эҷод карда мешаванд, ки барои ороиши дохили бино истифода мебаранд.

Мучассамаи устод Рӯдакӣ, ки соли 1964 дар назди ДАТ ба номи Ш. Шохтемур қад афрохтааст, маҳсули ҳунари ҳайкалтароши озар Ҷуод Ҳасан Уғлӣ Абдурахмонов аст. Муҳаққиқони соҳа бар он назаранд, ки ин ҳайкал аз бехтарин мучассамаҳои муаллиф буда, шукӯҳу салобат, заковати филтрӣ ва бузургии сипаҳсолори адабиёти тоҷику форсро таҷассум намудааст. Ин ҳайкалтарош, ҳамчунин, ҳамон сол нимпайкараи устод Садриддин Айниро тарошидааст, ки Осорхонаи Вазорати фарҳанги Иттиҳоди Шуравиро оро медиҳад. Ф. Абдурахмонов Рассоми халқии Озарбойҷон, ду қарат барандаи Ҷоизаи давлатии ИЧШС (солҳои 1946, 1951) буда, ба халқӣ тоҷик меҳри беандоза доштааст. Ин аст, ки ҳанӯз соли 1934 ба муносибати 1000-солагии Абулқосим Фирдавӣ аз рӯи «Шоҳнома» композицияи «Тирандоз»-ро офаридааст. Ҳамчунин, ҳайкалҳои классики адабиёти тоҷику форс Низомии Ғанҷавиро дар шаҳрҳои Кировобод (с. 1947), Боку (1949)–и Ҷумҳурии Озарбойҷон бо санъати баланди бадеӣ офаридааст. Ӯ ҳанӯз дар солҳои тахсиллаш дар омӯзишгоҳи

ро бунёд намуд. Се нафар меъмор барои ин ҳунари маҳоратшон бо мукофоти давлатии ИЧШС қадридони гардидаанд.

Чунонки маълум гардид, аксари ҳайкалтарошоне, ки бештар симоҳои бузурги миллиро офаридаанд, мутахассисони беруни аз ҷумҳурианд. Оё дар кишвари мо чунин мутахассисон тайёр карда мешаванд? Бояд гуфт, дар замони Истиқлоли Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳаи маориф, илм, фарҳанг, санъат рушду тараққӣ ёфт. Аз ҷумла, Коллечи ҷумҳуриявии рассомии ба номи Мирзороҳмад Олимови шаҳри Душанбе – яке аз муассисаҳои таълимии тахсилоти миёнаи касбии тобеи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тӯли 82 соли фаъолияти худ бештар аз 4 ҳазор мутахассисони болаёқатро тарбия намуда, ба кор фиристонд, ки дар байни онҳо рассомон ва ҳайкалтарошон чирадаст низ ҳастанд.

Ба иттилои директори имрӯзаи коллечи мазкур Сирочиддин Ҷураҳонзода, ҳоло дар коллеч 17 ихтисос амал менамояд, ки яке аз онҳо тахассуси ҳайкалтарошиест. Кафедраи санъати тасвирӣ, ки ба он ҳайкалтарош Рухона Раҷабова роҳбарӣ менамояд, бо устодони варзида Алиҷон Бобошов, Маҳмуд Бобоев, Хуршед Ҳусеинов ва чанде дигар ифтихор дорад, зеро онҳо мутахассисии варзидаи соҳа буда, нозуқиҳои касбро ба шоғирдон меомӯзонанд. Масалан, Хуршед Ҳусеинов хатмақардаи ҳамин коллеч ва шӯбаи ҳайкалтарошии Донишдадаи давлатии рассомии Красноярский Россия буда, аз устодони шинохтаи мактаби ҳайкалтарошии умумиттифоқӣ сабақ гирифтааст.

– Мутаассифона, - мегӯяд директори коллеч, - бо вучуди он, ки дар миқёси ҷумҳури барои до-

давлатии санъати тасвирӣ ва дизайни Тоҷикистон ва ДТТ ба номи академик М. С. Осимӣ идома диҳанд.

Бояд гуфт, шоғирдони коллечи номбурда, воқеан бо ҳунари маҳорати хеш ифтихор доранд. Зеро ба иқрори директори коллеч, онҳо дар оро додани Осорхонаи миллии Тоҷикистон, Китобхонаи миллии Тоҷикистон, Қасри фарҳанги ноҳияи Данғара, Осорхонаи ДМТ, бинои нави ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино, хонаҳои фарҳанги шаҳру ноҳияи ҷумҳуриҳо ба қандакорӣ, рассомӣ, тарроҳӣ, ороиши берунаи биноҳо дар шакли барелеф (муқарнас) нақши дастони хешро гузоштаанд. Маъмурияти коллеч аз рассомону ҳайкалтарошонии маъруфи кишвар С. Курбонов, С. Шарифов, В. Одинаев, А. Абдурашидов, З. Ҷабибуллоев, С. Сафаров, В. Назаров, И. Сангов, Я. Мамадуллоев, М. Мухин ва дигарон ифтихор дорад, ки онҳо хатмақардаи коллеч хастанду сахми худро дар ободии мамлакат гузоштаанд.

Яке аз онҳо Ғафурҷон Ҷураев мебошад. Вай ба сифати рассом ва ҳайкалтароши мумтоз миёни аҳли ҳунар шинохта шуда, мучассамаҳои сохтаи ӯ – Нақибхони Туграл дар ноҳияи Айни, пайкараи Исмоили Сомонӣ дар ноҳияи Зафаробод, маҷмааи монументалии пайкараи Ҷаббор Расулов дар маркази ноҳияи Ҷ. Расулов, мучассамаҳои Садриддин Айни дар боғи ба номи ӯ дар пойтахт ва Бобочон Ғафуров дар оромгоҳи Лучоб, мучассамаҳои Абдурахмони Чоӣ ва Алишер Навоӣ дар боғи ба номи Алишер Навоӣ, мучассамаи «Дуои модар» дар шаҳри Хучанд ва даҳҳо хиббону гулгаштро зебу оро додааст. Ҳайкалтарошонии чирадасти коллеч Х. Ҳусеинов, М. Бобошарофов низ тавонистаанд амали неки худро дар ин соҳа гузоранд.

– Имконияти омӯзондани ҳунари ҳайкалтарошӣ дар ДДСТДТ нисбатан бехтар аст, - ифтихор дорад ректори муассиса Чамшед Ғанизода. – Дар ин ҷо толорҳои зиёди рассомӣ ва ҳайкалтарошӣ мавҷуданд. Аз ҷумла, панҷ сол пеш дар донишдада толорҳои калони намоишӣ кушода шуд, ки дар он намоиши асарҳои рассомони варзида ва фестивалҳои мӯд баргузор гардид. Ҳамчунин, дар ин толор ба қарибӣ панҷ намунаи асарҳои рассомӣ ва ҳайкалтарошӣ ба маърази тамошо гузошта шуд.

Факултети санъати тасвирӣ (ихтисоси ҳайкалтарошӣ) дар назди кафедраи мусаввирӣ ва ҳайкалтарошӣ сомон дода шуда, шоғирдон аз устодхонаи алоҳидаи

мешавад.

Бино ба таъкиди ректор, ҳайкалтарошӣ ихтисоси хеле нодир буда, дар ин ҷо таълим дода мешавад. Афсӯс, ки ҳоло дар ҷумҳури мутахассисон хеле каманд. Онҳо 10 – 15 нафарро ташкил медиҳанд. Метавон Рустам Маҷидов (дар ДДХ ба номи академик Б. Ғафуров), Хушдил Худӯебев (дар ДДСТДТ) ва чанде дигарро ҳамчун устод номбар кард, ки дар таълими соҳаи ҳайкалтарошӣ муваффақанд. Дар гуруҳи академии ҳайкалтарошӣ 15 нафар шомиланд. Ба хотири аз байн нарафтани ихтисос онҳоро нигоҳ медорем. Бо онҳо омӯзгорони соҳаи ҳайкалтарошӣ Хушдил Худӯебев ва Аҳтам Сафаров машғулиятҳои доимӣ мегузаронанд.

Айни замон, дар маҷмӯ, ҳаҷдаҳ нафар дар ихтисоси ҳайкалтарошӣ тахсил доранд. Имсол се нафар хатмақардаи корҳои дипломиашонро ба ҳайати комиссияи бонифуз пешниҳод намудаанд. Агар соли 2018 ин ихтисосро чор нафар хатм карда бошанд, пас дар соли 2019 шаш нафар (соли таҳлили 2020 – 2021 набуд) ва имсол се нафари дигар бо ҳамин ихтисос донишдадаро хатм хоҳанд кард. Ғайр аз ихтисоси ҳайкалтарошӣ ихтисосҳои наққошӣ, қандакорӣ ҳам вучуд доранд, ки аз нигоҳи маҳорат ба ҳамдигар монанданд. Шоғирдон пас аз хатми ин ихтисосҳо дар Кумитаи меъморӣ ва сохтмони назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати саноат ва технологияҳои нав, шӯбаҳои фарҳанги шаҳру ноҳияҳои ҷумҳуриҳо фаъолиятшонро ба роҳ менамоянд. Яъне, онҳо бе ҷойи қор наменоянд, чунки дар ҷумҳурии мо иморатҳои зиёди маданияи маишӣ, масқунӣ рӯз то рӯз қомат афрохта истодаанд ва барои ороиши додани онҳо, албатта, аз хизмати тарроҳону мучассамасозон истифода бурда мешавад.

Масъалаи дигари муҳим пайдо намудани масолаҳ барои мучассамасозист. Пайкара барои садсолаҳо сохта мешавад ва барои бақои онҳо масолаҳи босифат нақши калон дорад. Бино ба иттилои роҳбарони коллечи ҷумҳуриявии рассомии ба номи М. Олимов ва ДДСТДТ, масолаҳ аз гили маҳсули коркардшуда аз шаҳри Турсунода ва коргоҳи воқеъ дар наздикии собиқ қорхонаи сементбарории шаҳри Душанбе, рангҳои маҳсус аз ҷумҳурияҳои Туркия ва Хитой харидорӣ мегарданд.

Хотамии ҲОМИД,
«Омӯзгор»

БИСТСОЛАИ ОМУӢШИ ФАНҶОИ ДАҚИҚ

МАТЕМАТИКА – ВАРЗИШИ АҚЛ

Чунонки хонандагони арҷманд хабар доранд, гӯшаи «Математика – варзиши ақл» ҳар моҳ як мартаба дар наирияти «Омӯзгор» ба таъби мерасад. Хонандагон ва дошишҷӯёро, ки дар ҳалли масъалаҳои ғаёлона иштирок мекунанд, дар охири сол тухфаҳои интизоранд.

1. Бигузур дар ибтидо дар сабад x -то олу бошад.

Малика Либуша ба чавони якум $\frac{x}{2} + 1$ -олу, ба чавони

дуюм $\frac{1}{2}(\frac{x}{2} + 1) = \frac{x}{4} + \frac{1}{2}$ -олу, ба чавони сеюм

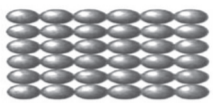
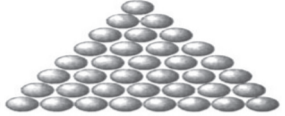
$\frac{1}{2}(x - (\frac{x}{2} + 1) - (\frac{x}{4} + \frac{1}{2})) + 3 = \frac{x}{8} + \frac{9}{4}$ олу дод.

Бинобар ин, $(\frac{x}{2} + 1) + (\frac{x}{4} + \frac{1}{2}) + (\frac{x}{8} + \frac{9}{4}) = x$ мешавад.

Муодиларо ҳал карда, $x = 30$ -ро ҳосил мекунем. Пас,

Либуша 30-то олу доштааст.

2. Ба расм нигоҳ кунед.

Яъне, аз 36 дона сакко ҳам секунҷа ва ҳам квадрат сохтан мумкин аст.

3. $6 \cdot 1 + 3 \cdot 2 + 6 \cdot 3 + 5 \cdot 4 = 50$.

4. Дар пайдарпайии додашуда факат чойи вергулхоро иваз кардан лозим аст. Яъне, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, ...

5. Не. Вай тоқ мебошад.

6. Не. Суммаи дарозини чӯбчаҳо ба 50 ($6 \cdot 1 + 3 \cdot 2 + 6 \cdot 3 + 5 \cdot 4 = 50$) баробар аст; квадрат чор тарафи баробар дорад, бинобар ин, периметри квадрат бояд ба 4 бебақия тақсим шавад.

7. Дар муодилаи $[x^2] = 9$, x^2 -ро бо t ишора карда, онро ба намуди зерин менависем: $[t] = 9$. Мувофиқи хосияти қисми бутуни адади ҳақиқӣ агар $t \in \mathbb{R}$ бошад, он гоҳ $[t] \leq t < [t] + 1$ мешавад. Ба чойи t қимати x^2 -ро ба нобаробарии охири гузошта, пайдо мекунем: $[x^2] \leq x^2 < [x^2] + 1$.

Акнун дар нобаробарии охири $[x^2]$ -ро ба 9 иваз карда, пайдо мекунем:

$$9 \leq x^2 < 9 + 1 \quad \& \quad 9 \leq x^2 < 10 \quad 10.$$

Нобаробарии ҳосилшуда ба системаи нобаробариҳои зерин баробаркувва мебошад:

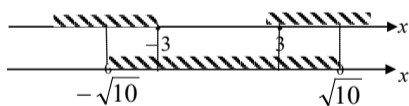
$$\begin{cases} x^2 \geq 9, \\ x^2 < 10. \end{cases}$$

Системаи нобаробариҳои ҳосилшударо ҳал мекунем:

$$\begin{cases} x^2 - 9 \geq 0, & \{(x-3)(x+3) \geq 0, \\ x^2 - 10 < 0; & \{(x-\sqrt{10})(x+\sqrt{10}) < 0. \end{cases}$$

Аз системаи нобаробариҳои ҳосилшуда, нуқтаҳои каниш (критики)-ро ёфта, маҷмӯи ҳалли онҳоро дар тире ададӣ тасвир мекунем.

$$x_1 = -3; x_2 = 3 \text{ ва } x_3 = -\sqrt{10}; x_4 = \sqrt{10}.$$

Пас, системаи нобаробариҳо дар фосилаҳои $x \in (-\sqrt{10}; -3] \cup [3; \sqrt{10})$ ҳал доштааст.

Ҷавоб: $x \in (-\sqrt{10}; -3] \cup [3; \sqrt{10})$.

8. Қимати ифодаи $\sqrt{2} - \sqrt{3} - \sqrt{6} - 7 + \operatorname{tg} 37^\circ 30'$ -ро ба тариқи зерин ҳисоб мекунем:

Азбаски $2 \cdot 37^\circ 30' = 75^\circ = 45^\circ + 30^\circ$ аст, бинобар ин, аз формулаи аргументи дучанда истифода бурда, қимати $\operatorname{tg} 37^\circ 30'$ -ро меёбем:

$$\operatorname{tg}(2 \cdot 37^\circ 30') = \operatorname{tg} 75^\circ = \operatorname{tg}(45^\circ + 30^\circ) = \frac{\operatorname{tg} 45^\circ + \operatorname{tg} 30^\circ}{1 - \operatorname{tg} 45^\circ \operatorname{tg} 30^\circ} = \frac{1 + \frac{1}{\sqrt{3}}}{1 - \frac{1}{\sqrt{3}}} = \frac{\sqrt{3} + 1}{\sqrt{3} - 1} = \frac{(\sqrt{3} + 1)^2}{3 - 1} = \frac{4 + 2\sqrt{3}}{2} = 2 + \sqrt{3}$$

Қимати $\operatorname{tg} 75^\circ$ -ро аз формулаи тангенсӣ кунчи дучанда

$$\operatorname{tg} 2\alpha = \frac{2 \operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha} \text{ истифода бурда меёбем:}$$

$$\operatorname{tg} 75^\circ = \operatorname{tg}(2 \cdot 37^\circ 30') = \frac{2 \operatorname{tg} 37^\circ 30'}{1 - \operatorname{tg}^2 37^\circ 30'} \quad (2)$$

Акнун тарафҳои рости баробариҳои (1) ва (2)-ро бо ҳам баробар карда, ҳосил мекунем:

$$\frac{2 \operatorname{tg} 37^\circ 30'}{1 - \operatorname{tg}^2 37^\circ 30'} = 2 + \sqrt{3}.$$

Дар баробарии ҳосилшуда $\operatorname{tg} 37^\circ 30'$ -ро бо t ($t > 0$) ишора мекунем:

$$\frac{2t}{1-t^2} = 2 + \sqrt{3}, \text{ дар ин чо } t \neq \pm 1 \text{ аст.}$$

$$\text{Аз ин чо } (2 + \sqrt{3}) \cdot t^2 + 2t - (2 + \sqrt{3}) = 0 \text{ мешавад.}$$

Акнун ҳар ду тарафи муодиларо ба ифодаи $2 - \sqrt{3}$ зарб

карда, онро нисбат ба t ҳал мекунем:

$$(2 + \sqrt{3})(2 - \sqrt{3}) \cdot t^2 + 2(2 - \sqrt{3})t - (2 + \sqrt{3})(2 - \sqrt{3}) = 0;$$

$$t^2 + 2(2 - \sqrt{3})t - 1 = 0.$$

$$\frac{D}{4} = (2 - \sqrt{3})^2 + 1 = 8 - 4\sqrt{3} + 1 = 2(4 - 2\sqrt{3}) = 2(\sqrt{3} - 1)^2.$$

$$t_{1,2} = -(2 - \sqrt{3}) \pm \sqrt{2}(\sqrt{3} - 1);$$

$$t_1 = -2 + \sqrt{3} + \sqrt{2}(\sqrt{3} - 1) = -2 + \sqrt{3} + \sqrt{6} - \sqrt{2} > 0;$$

$$t_2 = -2 + \sqrt{3} - \sqrt{2}(\sqrt{3} - 1) = -2 + \sqrt{3} - \sqrt{6} + \sqrt{2} < 0.$$

$$\text{Пас, } \sqrt{2} - \sqrt{3} - \sqrt{6} - 7 + \operatorname{tg} 37^\circ 30' = \sqrt{2} - \sqrt{3} - \sqrt{6} - 7 - 2 + \sqrt{3} + \sqrt{6} - \sqrt{2} = -9 \text{ мешавад.}$$

Ҷавоб: -9 .

9. Аввал сурат ва махрачи ифодаи $\frac{22 \dots 2 - 44 \dots 4}{(33 \dots 3)^2}$ -ро

табдил дода, баъд қимати онро ҳисоб мекунем.

$$\frac{22 \dots 2}{2022} = 2 \cdot \frac{11 \dots 1}{2022} = \frac{2}{9} \cdot \frac{11 \dots 1}{2022} = \frac{2}{9} \cdot \frac{99 \dots 9}{2022} = \frac{2}{9} \cdot (10^{2022} - 1);$$

$$\frac{44 \dots 4}{1011} = 4 \cdot \frac{11 \dots 1}{1011} = \frac{4}{9} \cdot \frac{11 \dots 1}{1011} = \frac{4}{9} \cdot \frac{99 \dots 9}{1011} = \frac{4}{9} \cdot (10^{1011} - 1);$$

$$\frac{(33 \dots 3)^2}{1011} = \left(\frac{3}{9} \cdot \frac{11 \dots 1}{1011}\right)^2 = \left(\frac{3}{9} \cdot \frac{99 \dots 9}{1011}\right)^2 = \frac{1}{9} \cdot (10^{1011} - 1)^2$$

$$\frac{22 \dots 2 - 44 \dots 4}{(33 \dots 3)^2} = \frac{2}{9} \cdot (10^{2022} - 1) - \frac{4}{9} \cdot (10^{1011} - 1) = \frac{2}{9} \cdot (10^{2022} - 1) - \frac{4}{9} \cdot (10^{1011} - 1) = \frac{2}{9} \cdot (10^{1011} - 1)(10^{1011} + 1 - 2) = \frac{2}{9} \cdot \frac{1}{9} \cdot (10^{1011} - 1)^2 = \frac{2}{9} \cdot \frac{1}{9} \cdot (10^{1011} - 1)^2 = 2. \text{ Ҷавоб: } 2.$$

10. Барон ёфтани решаҳои бутуни муодилаи $|3x + 26| + |2y + 29| = 2$ чунин амал мекунем. Азбаски $x, y \in \mathbb{Z}$ аст, бояд $|3x + 26| \geq 0$ ва $|2y + 29| \geq 0$ шавад. Инчунин, $|3x + 26| \in \mathbb{Z}$ ва $|2y + 29| \in \mathbb{Z}$ буда, ифодаи $|2y + 29|$ адади тоқ мебошад. Пас, аз муодилаи додашуда, системаи муодилаҳои зерин ҳосил мешавад:

$$\begin{cases} |3x + 26| = 1, \\ |2y + 29| = 1. \end{cases}$$

Системаи муодилаҳои ҳосилшуда, ба системаи муодилаҳои зерин баробаркувва мебошанд:

$$\begin{cases} 3x + 26 = 1, & \begin{cases} x = -\frac{25}{3} \notin \mathbb{Z}, \\ x = -9; \end{cases} \\ 3x + 26 = -1; & \begin{cases} y = -14, \\ 2y + 29 = -1; \end{cases} \\ y = -14, & \begin{cases} y = -15. \end{cases} \end{cases}$$

Аз ин чо ду ҷуфт решаҳои муодиларо ҳосил мекунем:

$$x_1 = -9, y_1 = -14 \text{ ва } x_2 = -9, y_2 = -15.$$

$$\text{Ҷавоб: } (-9; -14), (-9; -15).$$

Мамадҷон МАҲКАМОВ,
дотсенти кафедраи методикаи таълими математикаи
ДДЮТ ба номи Садриддин Айни, номзади илмҳои педагогӣ,
Корманди шоистаи Тоҷикистон

ТАВАЧЧУХ

Чандест, ки нашрияи «Омӯзгор» тасмим гирифтааст, ба ифтихори «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» саҳифаи «Математика – варзиши ақл»-ро роҳандозӣ намояд. Бо мақсади тайёр намудани мавод барои ин саҳифа донишманди тоҷик, номзади илмҳои педагогика, дотсенти ДДЮТ ба номи С. Айни Мамадҷон Маҳкамов ҷалб гардид. Мисолу масъалаҳои, ки дар ин саҳифа ба таъби мерасад, дар омода намудани хонандагон ба озмуно олимпиадаҳои бонуфузи байналмилалӣ мусоидат мекунанд. Аз ин рӯ, аз омӯзгори математикаи муассисаҳои таълимӣ хоҳиш менамоем, ба мисолу масъалаҳои, ки дар саҳифаи мазкур пешниҳод мегарданд, тавачҷух намоянд ва роҳҳои ҳалли онҳоро дар шакли электронӣ навишта, ба идораи нашрия ва ё суроғаи электронии он p.omuzgor@maorif.tj ирсол кунанд. Мисолу масъалаҳоеро, ки омӯзгори ҳал ва барои ҷоп пешниҳод мекунанд, дар саҳифаи ҳафтанома ба нашр расада, муаллифони фаёл дар охири сол бо тухфаҳои арзишманд кадрдонӣ мегарданд.

Сарфакорона истифода бурдани захираҳои табиӣ яке аз масъалаҳои муҳим барои аҳли сайёра ба шумор меравад. Дарки дурусти масъалаи номбурда на танҳо ба калонсолон, инчунин, ба хонандаи мактаб низ муҳим аст. Дар ҷараёни таълими физика ва корҳои берунасинфӣ ба хонандагон фаҳмондани моҳияти истифодаи об аз манфиат холӣ нест. Аз ин лиҳоз, хангоми омӯзиши мавзӯҳои алоҳида онд ба соҳт ва хосияти моеъҳои дар синфҳои 7,8,9,10 ва 11 ба мақсад мувофиқ буда, дар хонандагон нисбат ба захираҳои мавҷудай оби тоза маълумоти лозима пайдо мешавад ва онҳоро водор месозад, ки ба истифодаи оқилонаи он омода бошанд. Таксимшавии оби тозаи ошомидани дар саҳи сайёра яқхела нест. Аз ин лиҳоз, дар қисман давлатҳои дунё аз нарасидани он танқисӣ ҳис карда шуда, нархи он ба тилло баробар аст. Масалан, яке аз давлатҳои бойи араб - Қувайт ҳар сол 1млн.метри кубии оби ошомиданиро меҳарад. Нарасидани об дар давлати сароҳолитарини ҷаҳон - Ҳиндустон низ ҳис карда мешавад, ки ҳатто одамон аз оби ифлосшудаи дарё барои нӯшидан истифода мебаранд, ки боиси марги ҳазорон одам мешавад.

Хуб мешуд, ки омӯзгори фанни физика дар ҳар як соати дарси худ вобаста ба мавзӯи ба хосияти моеъҳои алоқаманд масъалаи истифодаи сарфакоронаи обро ба хонандагон тавзеҳ бахшад. Масалан, хангоми омӯзиши мавзӯи «Энергияи оби равон» дар синфҳои 7,8,9,10,11 ва дар ҷараёни омӯзиши мавзӯи

Донишгари ҳодисаҳои физикӣ муҳим аст

«Неругоҳҳои обӣ» фаҳмондани он ба мақсад мувофиқ мебошад. Дар синфҳои 7-11 дар шакли ҳалли масъалаҳои муайян кардани сарфани оби тоза дар як шабонарӯз, моҳ ва сол, ки аз милли ҷумаки қубури об ба андозаи донаи гӯгирдҷӯб қакида, тахминан аз 500 то 700000 литр аст, таъсири хуб расонида, собит мекунанд, ки қатраҳои ҷамъи шуда, дарё шаванд. Бинобар тараккиёти босуръати техника ва технология дар асри XXI мушкилоти ифлосшавии сайёра ва маҳсусан, об афзуда, одамонро ба ташвиш гузоштааст. Ин аст, ки аз тарафи СММ як қатор дастуру санадҳои пешкаши давлатҳои ҷаҳон гардонда шудааст. Бо ташаббуси Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон солҳои 2018 - 2028 аз ҷониби СММ Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор» эълон карда шуд, ки ин тадбир ба ҳалли бисёр мушкилот мусоидат мекунанд. Хушкшавии баҳри Арал, нобудшавии наботот, моҳӣ ва ҳайвоноти баҳрӣ, тағйирёбии иқлими сайёра ва ғайра аз муомилаи нодурусти одамон ба табиат сар задааст. Ба дарё ва уқёнусҳо партофтани боқимондаҳои маҳсулоти саноати нафтӣ ва маводи радиоактивӣ мушкилоти мавҷударо бештар намудааст.

Дар раванди омӯзиши физика хонандагон, ҳамчунин, ба сохти қисмҳои кристаллӣ шинос шуда, аллакай медонанд, ки ях ба гурӯҳи қисмҳои саҳти кристаллӣ дохил буда, хосиятҳои муайяни физикӣ дорост. Маҳсусан, дар ҳарорати хеле пасти ба -300°C баробар аз буғи об дар шакли кристалчаҳои хурд ба вучуд омадани онро ба хонандагон фаҳмонда, вобастагии онро ба ҳарорат, намнокии ҳаво ва шароити беруна таъкид кардан муҳим аст. Шаклҳои дуруст ва нодурусти геометрии кристалчаҳои ях аз миқдори оби дар таркиби он бударо хонандагон доништа, бешубҳа ба шакли зохири он мароқ зоҳир менамоёнд, ки ба омӯзиши физика ва донишгари соҳт ва таркиби яхпораҳои азим диққати онҳоро ҷалб месозад. Ҳаракати зарраҳои ях аз абрҳо то Замин шавқангез буда, боиси тағйироти зиёди физикии соҳти он мегардад.

Дар раванди омӯзиши мавзӯи зичии моддаҳо ба зичии яхпораҳои диққати хонандагонро ҷалб менамоем. Гуфтан бамаврид аст, ки дар ҷадвали доимӣҳои физикӣ зичии ях нишон дода нашудааст. Аз ин лиҳоз, ба хонандагон фаҳмондан даркор, ки зичии ях ба бузургиҳои дигар аз қабилҳои ҳарорат, намноқӣ, миқдори об дар таркиби он, фишори беруна, вақт ба таъсири шамол вобаста буда, дар доираи аз 30 то 60кг/м³ мебошад. Дар мавзӯҳои алоҳидаи дарсӣ шарҳи ҳодисаҳои сафед будани барф, пайдоиши рангҳои дар яхпораҳои инъикосшавӣ ва фӯрӯбурдашавии рӯшноӣ аз саҳи яхпораҳои шарҳу эзоҳ дода истода, онро ба мавзӯҳои конунҳои оптикаи рӯшноӣ алоқаманд кардан мумкин аст. Шарҳи қисман ҳодисаҳои бавучуднома ба воситаҳои таҷрибаҳои одӣ, аз қабилҳои аз ях ҳосил кардани оташ, ҳосил намудани тасвир бо ёрии яхпораҳо аз аҳамият холӣ нест. Ба ҳамин монанд ба саволҳои хонандагон: чаро зимистон хунук аст, барои чӣ хангоми барфбод мо гармиро ҳис мекунем, чаро хангоми обшавии ях хунуқшавӣ ба амал меояд, ҷавоб дода, алоқамандии фанни физикаро ба ҳодисаҳои бавучуднома шарҳ мекунем.

Ориф АБДУЛҲАМИДОВ, омӯзгори физика

ТАҶРИБА

Моро дар сахни мактаб директори муассиса Сорбон Қаландаров пешвоз гирифт. Чун аз ҳадафамон огоҳ гардид, ба толори барҳаҳои тамоми ашъаш вобаста ба таълиму тарбия, роҳнамоӣ кард. Сухбатамон оид ба вазъи таълиму тарбия, комёбиву мушкилот ва дигар масъалаҳои вобаста ба мактабу маориф сураҳи гирифт.

ва пурмухтаво созмон додани машғулиятҳо аз таҷрибаи якдигар истифода мебаранд. Маълум, ки дарси имрӯзаи омӯзгор бе истифодаи аёнӣ, хусусан, технологияи муосир камсамар хоҳад буд. Хушбахто-

МАОРИФИ ҶАҶОН

Шотландия: «Тағйирёбии иқлим» ҳамчун фанни ҳатмӣ қорӣ карда шаванд

Шурои мардумии Шотландия пешниҳод мекунад, ки хонандагон ҶАҶОНИ таҳсил дар мактаб масъалаҳои тағйирёбии иқлимро омӯзанд. Ба фикри аъзои шуро, ин омил ба ҳалли мушкилоти экологии шаҳрвандон ёри мерасонад.

Обу ҳавои тағйирёбандаи Шотландия ин кишварро вобаста ба тағйирёбии иқлим осебпазир мекунад. Мувофиқи маълумоти ширкати тадқиқоти Ipsos, 84% шаҳрвандони мамлакат зикршуда аз масъалаҳои иқлим нигарони ҷиддӣ доранд.

Самаранокии тадбирҳои зикршударо муҳим арзёбӣ намуда, Шурои мардумӣ таъкид кард, ки иттилоот, омӯзиш, таҳлил, маблағгузори ва муборизаи ҷиддио бо тағйирёбии иқлим ба як лоиҳаи ҳамроҳангшуда муттаҳид кардан зарур аст.

Англия: мактабҳо баста мешаванд

Дар Англия 82 мактаб ба далели нокифоя будани маблағ ба хатари баста шудан мувоҷеҳ шудаанд, ки ин омил ба кам шудани шумораи баҷагонии синни мактабӣ иртибот дорад. Тибқи пешгӯиҳо, ҳар сол шумораи хонандагон 1 фоиз кам мешавад, ки ин раванд ба теъдоди мактабҳои кишвар таъсир мерасонад.

Тибқи як паҷуҳиши Институти сиёсати маориф (EPI), маблағгузори мактабҳо дар Англия то соли 2030 беш аз 1 миллиард фунтстерлинг кохиш хоҳад ёфт. Дар натиҷа бисёре аз муассисаҳои таълимӣ бояд тадбирҳои фарвӣ андешанд: хароҷотро аз нав тақсим кунанд, бо дигар мактабҳо муттаҳид шаванд ё баста гарданд.

Пешбинӣ мешавад, ки дар ин мамлакат шумораи фарогирии мактабҳои давлатӣ кохиш меёбад. Агар дар соли хониши 2022/23 дар кишвар 7,6 миллион нафар мактаббача бошад, пас дар соли 2028/29 7,1 миллион нафарро ташкил медеҳад, ки ин кохиш бештар ба мактабҳои Лондон ва шимолу шарқи Англия таъсир мерасонад.

Интизор меравад, ки дастгирии молиявии Департаменти маориф барои мактабҳои ибтидоӣ ва миёнаи давлатӣ то соли хониши 2029/30 то 41,6 миллиард фунт стерлинг кохиш ёбад, ҳол он ки дар соли таҳсилоти оянда 42,7 миллиард фунт стерлингро ташкил медеҳад.

Дастгирии донишҷӯёни хоричӣ

Кохиши густардаи ҳосилхези кишварҳоро водор мекунад, ки дар бораи ҷалби муҳорирон эҷодкорона андеша кунанд. Донишҷӯёни хоричӣ номзадҳои хуби шаҳрвандӣ мебошанд, ки онҳо бояд дар қорӣ нав қоригир шаванд. Мақомоти Шотландия тасмим гирифтанд, ки як ҳадамоти ёрирасон таъсис диҳанд.

Моҳи феврвали соли 2024 Шотландия бори аввал стратегияи байналмилалӣ таҳсилоти худро муаррифӣ кард. Аз ҷумла, гуфта мешавад, ки дар 25 соли оянда афзоиши аҳоли дар кишвар танҳо тавассути муҳорират имконида аст. Донишҷӯён, муаллимон ва олимони дигар кишварҳо, мувофиқи стратегия, як ҳавзаи истеъдодҳои умедбахше мебошанд, ки метавонанд ба Шотландия манфиат расонанд.

Бо татбиқи стратегияи байналмилалӣ таҳсилот, Migration Scotland лоиҳаеро оғоз кард, ки барои қумак ба хатмкунандагонии хоричӣ дар донишгоҳҳои маҳаллӣ, ки меҳоранд дар ин кишвар бимонанд, мусоидат мекунад. Дар доираи лоиҳа ҳадамоте таъсис дода шудааст, ки ба донишҷӯёни кишварҳои дигар дар соли охири таҳсил дар масъалаи гирифтани тамоми маълумоти зарурӣ ва машварат бо мутахассисони муҳорират қумак мерасонад. Илова ба донишҷӯён, ҳадамот қорфармоёне, ки меҳоранд қоргаронро аз дигар кишварҳо ҷалб кунанд, инчунин, одомоне, ки қамтар аз шаш моҳ пеш ба Шотландия қӯҷиданд ва сармоягузори хоричӣ, ки омодаанд дар Шотландия филиал ё ширкати нав қӯшоанд, метавонанд истифода баранд.

Чин барои муаллимони забони чинӣ стипендия медеҳад

Теъдоди идрорпулӣ барои муаллимони забони чинӣ дар кишварҳои Созмони Ҷамқорихи Шанхай (СҶШ) ба 1000 нафар расонида мешавад.

Рӯзи 18 апрел қаласаи ҳаштуми вазирони маорифи кишварҳои узви Созмони Ҷамқорихи Шанхай баргузор шуд. Ин аввалин қаласаи сатҳи баланд дар соҳаи маориф дар доираи СҶШ дар панҷ соли охир маҳсуб меёбад.

Вазирони маорифи Чин Хуай Чинпенг дар бораи нақшаҳои густариши ҷамқорӣ дар соҳаи маориф суҳан гуфт. Ба таъкиди ӯ, дар се соли оянда теъдоди бурсияҳои омӯзгори забони чинӣ дар кишварҳои узви Созмони Ҷамқорихи Шанхай ба 1000 нафар мерасад.

Донишҷӯён дорои қорти электронии донишҷӯӣ ва дафтариҳои сабти ном мешаванд

Донишҷӯёни донишгоҳҳо ва қоллечҳои Федератсияи Россия аз моҳи апрели соли қорӣ метавонанд ихтиёран билетҳои донишҷӯӣ ва дафтариҳои сабти худро ба шакли электронӣ табдил диҳанд. Вариантиҳои қоғазӣ нигоҳ дошта мешаванд.

Варианти электронӣ ҳуҷатҳои тасдиқкунандаи таҳсил дар донишгоҳ ё қоллеч аз 25 апрели соли 2024 оғоз шуда, 31-уми декабри соли 2025 ба охир мерасад. Қарори дахлдорро нахуствазир ин кишвар Михаил Мишустин имзо қардааст.

Варақаҳои донишҷӯӣ ва қитобҳои баҳоҳо ба шакли электронӣ табдил дода мешаванд. Донишҷӯён метавонанд бо истифода аз варианти электронӣ қиптаҳои донишҷӯӣ ҳуҷатҳои сафарро барои қатораҳо ва дигар намуди нақлиёти қамъиятӣ қаридорӣ кунанд, ба театру осорхонаҳо ва ба муассисаҳои таълимӣ ворид шаванд.

Таҳияи Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

Азми дурусту саъйи қомил ба мурад мерасонад

- Ин қо синфхонаи роҳбарони иттиҳодияҳои методии фаннии мактабамон аст, ки таҳти роҳбарии омӯзгори қуртаҷриба Нафисаҳон Нодирова фаъолият менамоянд, - иброс дошт директор.

Пас аз лаҳзае муаллима Н. Нодирова низ вориди синфхона гардид. Гуфтугӯи мо доир ба фаъолияти ӯ ҳамчун омӯзгори шинохтаву роҳбар Шурои методӣ шуруъ гардид. Маълум шуд, ки Нафисаҳон Нодирова зодаи деҳаи Навгилми шаҳри Исфара буда, пас аз хатми МТМУ №31-и зодгоҳ ба факултети забон ва адабиёти тоҷики ДДХ ба номи академик Бобоҷон Ғафуров дохил гардидааст. Фаъолияти омӯзгориашро аз соли 1990 аз МТМУ №31-и зодгоҳаш оғоз на-мудааст.

Аз соли 1996 ҳамчун омӯзгор дар МТМУ №55-и шаҳри Исфара қорашро идома дод. Як муддат муовини директор оид ба тарбия низ буд. Соли 2013-2018 директори МТМУ №55-и деҳаи Қилгазии шаҳри Исфара таъйин гардид. Соли 2020 бо аҳли оила ба шаҳри Душанбе қӯҷиданду баъди як сол дар МТМУ №55-и ноҳияи Шоҳмансур ба сифати омӯзгор ба фаъолият пардохт. Минбаъд дар МТМУ №92 - и ноҳияи Сино идонаи фаъолият кард.

- Соле, ки дар МТМУ №55-и ноҳияи Исфара қор мекардам, - он рӯзқоро ба хотир меорад Н. Нодирова, - шаронти қорамон қандон хуб набуд. Ба ҳулосае омадам, ки ба қанд идораи дахлдор муруҷиат қарда, барои сохтани қор синфхонаи иловагӣ иҷозат биғирам. Саҳмгузор ҳам ёфт шуд: собиқ ректори ДДХ ба номи академик Бобоҷон Ғафуров Анвар Мақсудӣ ва волидони хонандагон низ масъулият нишон доданд. Ниҳоят, синфхонаҳо ба истифода дода шуд. Ба ин васила вазъи сифати таҳсил бештар гардид.

Баъдтар ба ташкили Маркази рушди қӯдак пардохтем. Сохтмони бино тӯл қашида бошад ҳам, шунидам, ки имсол ба истифода дода шудааст.

Дар баробари он ки муаллима ба таълими забони давлатӣ дар синфҳои қорум машғул аст, роҳбарии Шурои методии таълимгоҳро низ бар дӯш дорад. Бино ба иқрори директори мактаб С. Қаландаров, ба зиммаи муаллима Н. Нодирова гузоштани роҳбарии Шурои методии мактаб фаъолияти он қоннок шуд.

Ба таъкиди Н. Нодирова, шуро бо мақсади баланд бардоштани маҳорати касбии омӯзгори, дар роҳи таълиму тарбия роҳбаладӣ ба омӯзгори қавон, омӯзиш ва паҳн қардани таҷрибаи пешқадами омӯзгорӣ, азҳуд қардани санадҳои меъёри ҳуқуқӣ дар соҳаи маориф, омӯзиши таҷрибаи ҳамдигар... созмон дода шудааст.

Айни қамон дар МТМУ №92-и ноҳияи Сино дах иттиҳодияи методӣ амал менамоянд.

Шурои методӣ дар ду моҳ як маротиба баргузор гардида, масъалаҳои пайдошударо вобаста ба таълим қаллу фасл менамояд. Моҳи қарти соли қорӣ дар байни муассисаҳои таълимӣ ноҳияи Сино озмуни «Қабинети методии беҳтарин» баргузор гардид. Дар робита ба ин дар муассиса шаронти қабинетҳо беҳтар, бо воситаҳои аёнӣ, ҳуҷатҳои қоргузорӣ, маводи таълимӣ, воситаҳои техникӣ, ки омӯзгори қангоми дарсгузарӣ тарзу истифодаи онҳоро бояд қонанд, муҷаҳҳаз қардонда шуд. Дар натиҷа, дар ин озмун қабинети методии муассисаи мақкур баҳои баландро сазовор гардид.

Роҳбарони иттиҳодияҳо ҳафтаи фаннӣ ташкил ва дарсоҳои қушод баргузор менамоянд. Онҳо дар машғулиятҳои ҳамдигар ширкат қарзида, андешаи худро барои боз ҳам муфид

на, ҳаммаи роҳбарони иттиҳодияи методӣ роҳҳои истифодаи ин гуна асбобҳоро қонанду ба таври фаровон дар машғулиятҳои қонанд ба қор мебаранд.

Дар радиқи барномаи «Бисталои омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф, солҳои 2020-2040» озмуни «Илм - қурӯғи маърифат»-ро дар муассисаи таълимӣ баргузор на-мудем. Хонандагон аз фанҳои математика, география, физика, технологияи иттилоотӣ, химия, биология байни ҳам сабақат на-муданд. Дар натиҷа 15 нафар ба даври ноҳиявии ин озмун роҳқат гирифтанд.

Дар байни дах нафар роҳбари иттиҳодияҳои методӣ Дилафрӯз Исоева нисбатан қавон буда, собикаи қорини ҳафтаҳо дорад. ӯ ба хонандагон аз фанҳои биология, химия ва экология дарс меқӯяд.

- Дар муассиса бо таҷаббуси роҳбари Шурои методӣ Н. Нодирова қорҷоямон ҳеле пеш рафт, - иброс дошт Д. Исоева. - Усулҳои таълим, тарзи дарсгузарӣ, дурусту беҳато қур қардани рӯзнома ва қурналҳои синфӣ, баҳомонӣ, тағтиши дафтариҳои хонандагон ва меъёрҳои баҳогузори ба саводи онҳо, истифодаи оқилонаи воситаҳои технологиро дар машғулиятҳо хубтар азбар на-мудем. Қоло синфхонаҳо бо қомпютер ва дигар воситаҳои техникӣ муҷаҳҳаз буда, барои баргузори дарси муосир мусоидат ме-қонанд.

Хизматҳои муллима Н. Нодирова бо нишони «Аълочи маорифи Қумхурии Тоҷикистон» қад гардида-аст. Айни қол се нафар қонандаи ин муассиса ба гирифтани Стипендияи раиси шаҳри Душанбе мушарраф гардидаанд, ки устодонашон инро то андозае аз самараи фаъолияти иттиҳодияҳои методии муассиса меқонанд.

Роҳбари Шурои методии МТМУ №92-и ноҳияи Сино Нафисаҳон Нодирова аз он низ ифтиҳорманд аст, ки фарзондонаш ҳамма соҳибмаълумот ва дар хидмати қомеаанд. Илҳомхӯча, Азизхӯча, Иршодхӯча қормандони соҳаи бонқдорӣ, молия ва иқтисоданд. На-симаҳон омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик дар шаҳри Исфара аст...

Қотами ҚОМИД,
«Омӯзгор»

► БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН – ИФТИХОРИ МАН»

...Он рӯзи зимистони соли 1961 Чаннате, ки дар ҷавони ихтиёрӣ ба ҷанги зидди фашистон рафта Ватанашро аз онҳо ҳифз карда буд, худро аз душмани хонааш ҳимоя карда натавонист. Ин душман дар либоси дӯст ногаҳонӣ ва номардона ба ӯ зарбаҳои ҳалокатовар зад...

21 январи соли 1961 дар майдони Театри мусиқӣ - мазакаи ба номи Пушкини шаҳри Ленинобод митинги мотам барпо гардид. Дар митинг ду ҳарбии баланд-рутба, ки аз Маскав омада буданд ва ҳамкорону ҳамдиёрони ӯ суҳан гуфтанд. Аскарон саф ораста, ба хотири ҷанговар Чаннат Раҳимова се мартаба пайи ҳам тир холӣ карданд...

Ҷонишини мудирӣ маорифи вилояти Ленинобод Чаннат Раҳимоваро бо ҳама обрӯву эътиборе, ки шоистаи муаллим, ҷанговар, корманди давлатӣ, фаёли ҷамъиятиву сиёсӣ аст, дар қабристонӣ зодгоҳаш - маҳаллаи Ёва ба хок супурданд. Ӯ ҳамагӣ 44 сол дошт...

Чаннат Раҳимова соли 1917 таваллуд шудааст. Солҳои гуруснагии бистум падару модараш вафот кардаву панҷ фарзанди ноболиғашон рӯйи хона монд. Чаннат мисли хоҳару бародарони дигараш ятим ба воя расид. Як сол дар интернати шаҳр тарбия ёфт. Солҳои 1935 - 1936 дар курси яксолаи муаллими шаҳри Тошканд, сипас дар техникуми молиявии шаҳри Ленинобод ва Институти муаллими шаҳр таҳсил кард. Аз соли 1939 то соли 1940 инструктори шӯъбаи мактаби кумитаи комсомоли вилояти Ленинобод буд. Издивоҷ кард, аммо фарзанд наёфт ва ин сабаби аз шавҳар ҷудо шудани ӯ гардид. Соли 1940 ба Бухоро рафт ва он ҷо муаллими мактаб ва корманди адабии идораи рӯзномаи «Бухоро ҳақиқати» шуда кор кард...

Ба Ленинобод баргашт ва то декабри соли соли 1942 директори мактаби ҳафтсолаи назди хоҷагии ба номи «Коминтерн»-и Ҷамоати деҳоти Ёва буд. Дар ин муддат ӯ ҳамчун фаёли кумитаи комсомоли шаҳр дар митингҳое, ки дар корхонаҳои майдонҳо барпо мегаштанд, суҳан мегуфт ҷавонро ба муттаҳидӣ, меҳнати зарбдор, ба сарқӯб намудани фашистон даъват мекард. Бо тарғиби ӯ ва ҷавонони дигари пешрафтаи шаҳр заводи комбинатҳо омада кор ёд гирифтанд ва сари дастгоҳҳо истода, барои ҷабҳа меҳнат мекарданд.

Аввали соли 1943 ӯ, ҷавонзани 26-сола, худ низ ихтиёрӣ ба ҷабҳа рафт. Панҷ соли хидмати ҳарбии Чаннат Раҳимова дар макотиби Вазорати амнияти давлатии ИҶШС ба давран чанг ба баъди чанг рост меояд. Дар варақаи шахсияш ӯ идомаи хидмати ҳарбии худро аз моҳи майи соли 1946 то декабри соли 1948 дар гурӯҳи қўшунҳои оккупациони Шуравӣ дар Берлин нишон додааст.

Гарчанд чанг ба охир расида буд, аммо барои Чаннат идома доштааст. Моҳи августи соли 1948 дар шаҳраки Белетс (40 километр дуртар аз Берлин) ба ӯ аз ақиб тир кушоданд. Тир аз таги шонааш гузашта ба тарафи ростии шуш расид. Ба духтури ҳарбӣ лозим шуд, ки ду қабурғаи ӯро бурида гирифта, тирро аз бадан барорад. Табобатро баъди ҷарроҳӣ Чаннат дар Берлин давом дод. Хешовандонаш мегуянд, аз калонсолони хонавода шунида будем, ки он кас баъди чанг комендант ё ҷонишини шаҳри Белетси Олмон будаанд.

Омӯзгор, ҷанговар, қурбонии ҷаҳолат

Солҳои баъди чанг ба вазифаи комендантҳои ҳарбии шаҳру шаҳрақҳои минтақаи дар Олмон ишғолкардаи Шуравӣ бештар кормандони Вазорати амнияти давлатӣ (аз ҳарбиёни рутбаи лейтенанти хурддошта сар карда) таъйин мешуданд. Чаннат Раҳимова – лейтенанти хурди амнияти давлатӣ, узви ҳизби коммунист, ба ин вазифа мувофиқат мекард. Шояд, таҷрибаи ташкилотчиӣ Чаннат низ ба назар гирифта шуд. Аз ин чихат, комендант ё ҷонишини комендантӣ шаҳраки Белетс будани ӯ ба ҳақиқат наздик аст. Вазифаи асосии комендантураҳои ҳарбӣ дар Олмон таъмини аҳоли бо озуқа, барқарорсозии инфрасохторҳо, назорати риояи тартибу интизом, хулоса, ташкилу танзими ҳаёти осоиштаи мардуми шаҳру шаҳрақҳо буд. Дар Белетс тир хўрдани Чаннат ҳам шояд сабаби дар ин вазифа кор карданиш бошад.

Чаннат дар Олмон то охири соли 1948 хидмат кард. Роҳати маъмуриӣ ӯ аз Берлин ба замини Бранденбург – шаҳрҳои Белетс ва Потсдам исботи он аст, ки ба ин шаҳрҳо барои иҷрои вазифаи ҳарбиаш рафтааст. Он 19 ноябри соли 1948 аз тарафи командири қисми ҳарбии почтаи саҳронӣ 03956, майор Лелеков барои 12 рӯз ба ӯ дода шудааст.

Моҳи декабри соли 1948 ташхиси комиссияи тиббӣ саломатии Чаннатро барои хидмат дар сафи артиш номувофиқ дониста, ҳамчун маъюби гурӯҳи дуюм аз хидмат дар сафи артиш озод намуд.

Охири соли 1948 Чаннат Раҳимова

ба зодгоҳаш - шаҳри Ленинобод баргашт. Як сол дар Институти муаллими-тайёркунии шаҳр котиби озодаи ташкилоти комсомолӣ буд. Соли 1950 ба факултети таърихи Донишқадаи давлатии омӯзгории шаҳри Ленинобод дохил шуда, соли 1954 онро бо ихтисоси муаллими таърих хатм кард. Ҳамон сол, моҳи август, ӯро директори мактаби №1 ба номи Пушкини шаҳр таъйин карданд. Гарчанд нав мактаби олиро тамомам карда буд, собиқаи муаллимиву таҷрибаи ҳаётиашро ба назар гирифта, хато накарданд.

Дар солҳои роҳбарии Чаннат Раҳимова дар мактаб интизом хубтар ва сатҳи дониши хонандагон баланд шудааст. Устохона ва кабинетҳои таълимӣ бо таҷҳизот таъмин гаштанд,

маҳфилҳо ва машғулиятҳои берун аз синф ба роҳ монда шуданд, аввалин бор дар вилоят гурӯҳҳои таҳсилшавандагон давомдор ташкил ёфтанд.

Ӯ он солҳо узви Комиссияи доимӣ оид ба маорифи шаҳр буд ва духтаракони зиёдро ба таҳсил дар мактабҳо ҷалб кард. Бо хушгапӣ, дуруст фаҳмонидани зарурати саводноқшавии фарзандонашон забони волидонии онҳоро ёфта тавонист. Моҳи март соли 1956 дар машварати умумии миқдони директори мактабҳо дар шаҳри Москва иштирок кард. Таҷрибаи кори ҳамтоёнашро шунид, аз таҷрибаи худ гуфт...

Чаннат Раҳимова моҳи августи соли 1957 ба вазифаи ҷонишини мудирӣ маорифи вилояти Ленинобод таъйин шуд. Ба ноҳияву шаҳрҳои вилоят ба маъмурият мерафту бо вазъи кори муаллимону тахсилоти талабаҳои мактабҳо, бо зиндагии кӯдагон дар хонаҳои бачаҳо шинос мешуд. Мушкилашонро ҳал мекард. Ҳамон солҳо бо Искандар Атоев ном шахс, ки мудирӣ хоҷагии беморхонаи яке аз ноҳияҳои вилоят будааст, издивоҷ кард.

Кори Чаннат дар мансаби ҷонишини мудирӣ маорифи вилоят меафзуду рашики шавҳар ҳам зиёд мешуд; вақте ба шаҳру ноҳияҳо ба маъмурият мерафт, вақте дар ҷаласаҳои ҳукумати ҳамчун узви кумитаи ҳизбии шаҳр, ҳамчун намоёнҳои мардумии шурии шаҳр иштирок карда, ба хона дертар меомад ё дар коргоҳаш банди кор мемонд...

...Он рӯз - 20 январ, Чаннат

Раҳимова ба ноҳияе рафту дар ҷаласаи фаёлони он ҷо иштирок карда, ба шаҳр баргашт. Дар хонааш дасти шавҳари ҷоҳилшавон куштани ӯ боло шуд. Чаннатро дар беморхона начот дода натавонистанд. Шавҳараш дар ҳолати мастӣ ӯро 21 корд зада буд. Додгоҳ ба Искандар Атоев ҳукми қатл таъйин кард. Ва ин ҳукм одилона буд. Зеро аз дасти ӯ зане ба ҳалокат расид, ки шахси номвари кишвар, иштирокчи Чанги Бузурги Ватанӣ, корманди давлатӣ, фаёли ҷамъиятиву сиёсӣ мамлакат буд.

Чаннат Раҳимова барои хидматҳои мукофотҳои давлатӣ – ордени «Нишони фахрӣ», ифтихорномаҳои Президиуми Шурои Олии РСС Тоҷикистон, нишони «Аълочии маорифи халқ» мукофотонида шудааст.

Далели мукофоти чангӣ доштан ӯ надохтани ӯ муҳим нест. Муҳим он аст, ки ҷавонзани 26-сола дар он замони ваҳшатноки Чанги Бузурги Ватанӣ ба баъди он – панҷ сол дар сафҳои Артиши сурх муқобили душманон хидмат кард. Ин худ қаҳрамонӣ аст.

Шояд ӯ комендантӣ ҳарбии Белетс буд ё набуд. Муҳим се сол ҳамроҳи ҳамяроқонаш барои танзими зиндагиву осудагии мардуми ин шаҳрак заҳмат кашид. Дар ин ҷо тир аду танашро сӯроҳ кард. Маъюб гашту то охири умр азоб кашид. Ин худ қаҳрамонӣ аст.

Чаннат Раҳимова фарзанд надохт, аммо таълиму тарбияи фарзандони Ватанро бар дӯш гирифта буд. Ҳамчун ҷонишини мудирӣ маорифи вилояти Ленинобод барои ташкили фаёлияти меҳнати муаллимони фароҳамовари шароити моддии маассисаҳои таълимӣ барои тахсилоти мактабӣ заҳмат кашид.

Барои арҷгузорӣ ба хидматҳои ин зани диловар, ниғад доштани поси хотираш дуруст мешавад, агар дар шаҳри Хучанд кӯчае ё муассисаи таълимӣ ба номи омӯзгор, дорандаи ордени «Нишони фахрӣ», Аълочии маорифи халқ, иштирокчи Чанги Бузурги Ватанӣ, лейтенанти хурд Чаннат Раҳимова гузошта шавад. Умедворем Ҳукумати шаҳри Хучанд, мардуми зодгоҳи ӯ ин пешниҳодро дастгирӣ мекунанд. Номварону номбардорон, шуҷоатмандони миллатамон набояд фаромӯш шаванд.

Талғат НИГОР,
журналист, Корманди
шоистаи Тоҷикистон

► ТАЪЛИМГОҲ

Муассисаи тахсилоти миёнаи умумии рақами №26 дар шаҳраки «30-солагии Истиклолият»-и ноҳияи Файзобод яке аз таълимгоҳҳои бонуфузи ноҳия буда, шумораи хонандагонаш зиёда аз сесад нафар аст. Ин ҷо як гурӯҳи бонуфузи омӯзгорони дорой тахсилоти олий ва таҷрибаи пешқадам ба таълиму тарбияи насли наврас машғуланд. Онҳо ба такмили ихтисос тавачҷуҳи ҳамешагӣ доранд ва аз ҷумла, пайвасти рӯзномаю маҷалла муталиа мекунанду нашрият «Омӯзгор»-ро меписанданд. Директори муассиса Тоир Тоҳиров дар суҳбат ба мо иброз дошт, ки ба истиқболи 35 - солагии Истиклоли давлатии Тоҷикистон дар таълимгоҳ чорабинҳои зиёде ба нақша гирифта шудааст. Ҳадафи ниҳони ин ҳама чорабиниҳо такмили сатҳи донишандӯзии хонандагон мебошад.

- Мекӯшем, ки шоғирдонҳои ватандӯсту соҳибхирад ва хушрафтор бошанд, - мегӯяд сарвари таълимгоҳ. Долонҳои таълимгоҳро гӯшаҳои зебои фарогире бо номҳои «Самараҳои истиқлол», «2020-2024

Муассисаи намунавӣ

Солҳои омӯзиш ва рушди фанҳои табиатиносии, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», «Соли 2025 — Соли ҳифзи пирияхҳо», «2022-2024 - Солҳои рушди саноат», «Тоҷикистон таъғоҳи сулҳ» ва гайраҳо оро медиханд. Дар китобхонаи муассиса теъдоди зиёде асарҳои шоирону нависандагони тоҷик гирд оварда

шудааст. Дар китобхона бо хонандагон мунтазам маҳфилҳо баргузор карда мешавад.

Мо ба як дарси омӯзгори Муҳриддин Шамсов аз фанни география иштирок кардем. Мавзӯи машғулият «Қаторкӯҳҳои Тоҷикистон» буд. Омӯзгор ба хонандагон доир ба ҷойгиршавии қаторкӯҳ ва хосияту таркиби онҳо маълумот дода, ба саволҳои аҳли синф ҷавоб гуфт.

Дар ҷараёни дарси М.Шамсов аз методҳои гуногуни тадрис истифода бурда, кӯшиш кард, ки ҳамаи шоғирдон дар дарси фаёл бошанд...

Умуман, вазъи таълиму тарбия дар ин муассисаи таълимӣ дар сатҳи дилхот аст.

Дар расм: директори мактаб Тоир Тоҳиров, омӯзгори география Муҳриддин Шамсов ва китобдор Файзали Хоҷаев хангоми омодагӣ ба маҳфили навбатӣ.

Ҳокими САФАР,
ноҳияи Файзобод

Дар Осорхонаи миллии Тоҷикистон намоиши «Ҳеҷ кас ва ҳеҷ чиз фаромӯш нашудааст» ҷараён дорад.

ЗАҲМАТҚАРИН

ФАЪОЛИЯТ

Устод ва олимони тавоно

Олими фозил, файласуф, риёзидон, профессор Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Ислон Ғуломов зиёда аз 60 сол аст, ки дар хидмати илм мекушаду лаҳзае аз омӯзиш ва захира талош бознамондааст. Барои ӯ болотару волотар аз машғул гардидан ба илм амале нест.

Дар тӯли умри бобаракати хеш устод Ислон Ғуломов зиёда аз 240 асари илмӣ-методӣ ва илмӣ-оммавӣ таълиф ва ба хазинаи илм марворидҳои боарзишро эҳдо намудааст. Таълифоти устод, аз чузъитарин нигошта то асарҳои калон, ба сабки илмӣ навишта шудаанд. Ӯ доир ба олимони соҳаи математика маълумот ҷамъ оварда, зиндагиномаи онҳоро ба шакли тазкира даровардааст. Аз ранҷҳои кашидани Пифагор дар маҳкамаҳои Миср то захираҳои тоқатфароси София Ковалевская дар Авруп ва Россия аз мадди назари устод дур намондаанд. Тақдири Лобачевский ва эътирофи нагардидани гипотезаи ӯ ба айёми зиндагиаш ҳамеша боиси таассуфи устоданд. Тақдири гипотезаи Ферма то ханӯз мушавваш мдорад. Тамоми марҳалаҳои таъриҳӣ ва кашфиёти олимони соҳаро таҳқиқ намуда, барои ворисон таълифоти мукаммалеро рӯи қор овардааст, ки назираш дар таъриҳи математика камназир аст.

Нисбат ба таъриҳи математикаи муосир низ бетарафӣ накарда, доир ба абармардонии соҳа маълумотҳои дақиқеро рӯи саҳфа овардааст. Муддати 60 сол мешавад, ки ӯ дар хидмати халқу Ватан ва илму маърифат қарор дорад. Солҳои охир устод И.Ғуломов ба навиштани асарҳои мукамалтар машғул гардид ва танҳо дар соли 2019 се китобаш бо унвонҳои “Методикаи таълими математика”, “Муқаддимаи мухтасари математикаи дискретӣ”, “Муодилаҳо ва системаи муодилаҳои диффантӣ ва методҳои ҳалли онҳо” чоп шудаанд, ки аз ҷиҳати мундариҷа ва мухтаво дорои арзиши баланд мебошанд. Асари риёзӣ-фалсафии ӯ “Корнамои андешаҳо, тахайюли хиради инсонӣ” асар мебошад, ки аз гипотезаҳо ва тақдири онҳо дар масири таърих ривоят мекунад. Ин асар ҳар як хонандаро ба ваҷд оварда, барои қореро анҷом додан дар пайроҳаҳои илм даъват мекунад.

Ман дар овони донишҷӯӣ сабақҳои олимона ва оқилонани устодро аз бар намудаам. Ҳар як соати дарси ӯ бароям як олам маънӣ буд. Мегӯянд, ки “Як дарси ҳуб маъноӣ як асарро дорад”. Ман худро аз он ҷиҳат қомеъ меҳисобам, ки чунин асарҳоро бениҳоят зиёд мутолиа намудаам.

Дар қиёфаи ин марди наҷиб акнун падари маънавии хешро мебинам, зеро ӯ дар воқеъ ба дунёи маънавий ман таъсир расонида, тавонист, ба олами илм ворид созад. Тибқи озмун ба донишгоҳ омада, дар кафедраи таҳлилии математикӣ (ҳоло таҳлилии математикӣ ва назарияи функцияҳо) ба қор шуруъ кардам. Бо тавсияи ӯ ба кори илмӣ машғул гардидам ва зери роҳбарии профессор Р. Акбаров таҳқиқоти хешро дар мавзӯи “Муодилаҳои дифференциалии ҳаттӣ бо сарбории аз зои озода ва шартҳои иловагӣ” оғоз намудам. Баъдан қорро зери роҳбарии доктори илмҳои физикаю математика Н. Рачабов дар мавзӯи “Оид ба назарияи синфи муодилаҳои дифференциалии сарборидори таназзулбанд ба шартҳои интегралӣ” идома дода, ба анҷом расонидам. Ҳамеша суҳанҳои устод Ислон Ғуломов маро қувват мебахшиданд ва ноумедиямро бо умедвории меппайвастанд. Ӯ суҳанҳои олими рус, Н.И.Лобачевскийро батақдор ёдовар мекард: “Ба илм ба масъулияти баланд бояд муносибат қард, ба ҳама қор бояд худ сарфаҳм рафт, ҳеҷ чизро бе исботу далел ҳақ машумор, он аз тарафи шахси бозътимод бисеш шуда бошад ҳам”. Дар тамоми чараҳои таҳқиқи рисолаи илмӣ ин нуктаро ба асос мегирифтам ва далелу исботро ҳамеша дар мадди аввал мегузоштам.

Баъди ранҷу захираҳои зиёд рисолаи илмиамо 21-уми апрели соли 2021 химоя қардам. Ин нахустин муваффақиати ман самараи машваратҳои ғамхоронаи устоди сахтгиру ғамхорам буд.

Н. КАРИМОВА,
мудири кафедраи таҳлилии математикӣ ва назарияи функцияҳои Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Дипломи гумшудаи ДТ №838660, ки онро соли 1995 омӯзишгоҳи омӯзгорони ноҳияи Ҳисор ба Ҳолов Мурадҷали Ҳоликович додааст, эътибор надорад.

Дар раёсати маориф ба ӯ мухтасар фахмонданд, ки бояд сарвари муассисаи тахсилоти миёнаи умумии рақами 9-ро ба зимма бигирад. Вай ба мактаб омаду фаъолияти худро ҳамчун сарвари таҷрибаманд, ки солиёни зиёд дар як қатор таълимгоҳҳои шаҳри Ваҳдат нахуст ба сифати омӯзгор ва баъдан директор қор қардааст, оғоз намуд.

Омӯхтану муайян ва дақиқу мушаххас намудани масоили молиявӣ (маблағгузорию хароҷот), шинос шудан бо омӯзгорон, ки ҳуво хислати мухталифро дороянд, мушқилоти нарасидани ҷойи нишаст, таъмини синфхонаҳои фаннӣ бо таҷҳизот ва асбобу васоили аёнию техникӣ,

Мавсуф дар муддати зиёда аз 30 сол ба сифати директор дар мактабҳои рақамҳои 45, 22, 147 ифои вазифа намуда, дар соҳтмони синфхонаҳои иловагӣ ва ташкили кабинетҳои фаннӣ бо васоити аёнию техникӣ таҷҳизонидани ин таълимгоҳҳо бо дастгирии волидон ва сокинони деҳот ҳиссаи арзанда гузоштааст. Дар муддати сарвари худ дар мактабҳои зикршуда шогирдонии зиёдеро тарбия ва ба камол расондааст, ки шумори онҳо тақрибан 50 нафар мебошад.

Кор дар таълимгоҳе, ки ҳоло ман дар он ҳамчун сарвар қор мекунам, нозукию мушқилоҳҳои худро дорад.-гуфт дар суҳбат Х.Пиров ва афзуд: -Аз 7 деҳаи Ҷамоати деҳоти Карим Исмоилов дар мактаби №9 хонандагон ба тахсил фаро гирифта шудаанд, ки дар маҷмӯъ, 2023 нафарро таш-

дақиқ маъмурият нақша-чорабиниҳо таҳия ва омӯзгорони фанҳои зикршударо муваззаф намудааст, ки дар баланд бардоштани сатҳу сифати дониши шогирдон Ҷамоати мусоидат кунанд. Дар озмуни «Фурӯғи субҳи доной китобаст» қор нафар хонандаи таълимгоҳ дар сатҳи шахрӣ иштирок ва ду нафар ба сатҳи минтақавӣ роҳат гирифтанд. Дар озмуни «Илм-фурӯғи маърифат» ва «Тоҷикистон – Ватани азизи ман» хонандагони мактаб дар байни 21 муассисаи таълимии худуди Ҷамоати деҳоти Карим Исмоилов фаъолона иштирок намуда, сазовори ҷойҳои намоён гардиданд ва феълан барои муаррифии хунару маҳорат ва дониши худ дар худуди шаҳр омодагӣ мебинанд. Омӯзиш ва таълими забонҳои хориҷӣ дар сатҳи баланд роҳандозӣ мегардад. Ба хонандагон аз фанҳои забонҳои англисӣ ва русӣ 5 нафар омӯзгори соҳибихтисос дарс мегӯяд.

Мо ба тарбияи меҳнатӣ ва омӯзондани касбу хунарҳои гуногун ба шогирдон тавачҷуки чиддӣ зоҳир мекунем,- гуфт дар идома директор. -Аз фанни технологияи таълим 2 кабинети таълимии касбомӯзӣ (барои писарон ва духтарон ба таври алоҳида) ташкил қарда шудааст. Кабинети таълими хунаромӯзӣ барои писарон бо тамоми лавозимоти асбобҳои зарурӣ, аз ҷумла, пармаи барқӣ, дастгоҳҳои ҷӯбтарошию оҳантарошӣ, чархи барқӣ, арраи ҷӯббури, дастгоҳи кафшергарӣ ва ғайра таъмин мебошад. Барои духтарон дастгоҳҳои навтарини дӯзандагӣ (8 адад), тафдон, васонти дигар бо мақсади пухтупаз мавҷуд аст.

Робитаи омӯзгорону хонандагон ба волидони хонандагон дар сатҳи баланд ба роҳ монда шуда, кумитаи падару модарон ва АВО иштироки онҳоро дар маҷлисҳои синфӣ, дарсҳои қушод, машғулиятҳои тарбиявӣ ва ҷамъомадҳои умумимактабӣ мунтазам таъмин менамояд.

Мо тамоми кӯшиши худро ба он равона мекунем, ки сатҳу сифати таълим баланд бардошта шавад ва шогирдонии таълимгоҳ ба донишқандаи донишгоҳҳои ҷумҳури ва хориҷ аз он дохил гардида, баъди хатми бомуваффақиати макотиби номбурда бо меҳнати садокатмандона дар хидмати Ватану кишвар ҳиссаи арзандаи худро гузароянд,- изҳор дошт Холназар Пиров.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

Холназар ҳар қор, ки бошад...

зери назорати қатъӣ қарор додани тартибу низом, ваъзи қори иттиҳодияҳои методӣ, сатҳу сифати донишазҳудкунии хонандагон ба як суҳан, тамоми паҳлуҳои қори таълиму тарбия дар мактаб ӯро ба андешаи амиқ мувоҷеҳ сохт. Аммо вай ба гунаи ҳамешагӣ аз иродаи мадад қуст. Ин гуна вазиринаҳоро бо ҳама омилҳои бори аввал дучор нашудааст-қор! Собитқадамӣ, талош, муносибати фидоқорона ба қор, эҳтиром гузоштан ба ҳайати омӯзгорон, талаби қатъӣ аз ҳар як омӯзгор, ҳулла, як нафас ҳам бепарво набудан ин ормону майли қори ӯст, ки ҳамақун ба он таҷа мекунад. Холназар Пиров бо хатми факултети забонҳои хориҷии ДДОТ ба номи С.Айни, соли 1998 ба фаъолияти омӯзгорӣ дар муассисаи тахсилоти миёнаи умумии №22-и шаҳри Ваҳдат пардохт. Вай ба хонандагон аз забони олмонӣ машғулият мегузаронд. Ӯ ба ҳайси муаллими соҳиблаёқату қушо дар шаҳрҳои Дюсселдорф, Дортмунди Олмон тақмили ихтисос ва бозомӯзиро бомуваффақиат гузафт. Устод Холназар Пиров солҳои 1996-2006 дар вазифаи қонишини директор оид ба тарбия дар мактаби №22 фаъолияти худро ба роҳ монд. Соли 2003 қурси таҷрибаомӯзиро дар шаҳри Мюнхени Олмон тӯли 26 рӯз гузаронда, баъдан директории мактаби номбурда таъин гардид.

кил медаханд. Ба онҳо 60 нафар омӯзгори соҳибмаълумот сабақ меомӯзонанд. Бинои мактаб соли 1990 аз рӯи тарҳу нақшаи нав (се бинои дуқабата) барои 1200 нафар хонанда дар ду баст бунёд гардидааст. Ба таъкиди сарвари тозатаъини таълимгоҳ, дар мактаб синфхонаҳои фаннӣ физика, математика, химия, биология, дар умум, 8 адад таъсис додаву бо таҷҳизоту васоили аёнию техникӣ таъмин гардонда шудаанд. Ду синфхонаи компютерӣ мавҷуд аст, ки яке аз онҳо бо дастгирии ҳукумати Ҳиндустон ташкил ва бо 12 адад компютер таҷҳизонида шудааст. Синфхонаи дигар бо 10 компютер таъмин мебошад.

Тавре директор зикр қард, баҳри тақомули фанҳои табиию

НАЗМ

Сӯзи дил

Ҳандаҳо хушқандаанд.
Ҳандаҳо қун шӯшаҳо дар новдони қалби ман
Шодӣқор бастаанд.
Офтоби бахти неқуро ба доман
Аз ҳасад бедоманон пӯшидаанд.
Ман харобам, гар харобӣ хоҳӣ, ай бахти рақиб,
Бистсола меҳнату шавқи назарҳои шабоб
Мар туро парвардаанд.
Бар мани афсурда бозӣ то ба қай хоҳӣ чунин?
Ман зи ноқомиву аз бозни ту
Аз ғазаб афсурдаам.
Қори ман бо ях нишастан нест!
Орзуҳои яхин бишкастан аст.
Об ғаштан дар миёни орзу,
Бар мисоли қатра аз шодӣ зи худ бигзастан аст.
Қори ман хуршедро бӯсидан аст,
Аз муҳаббат мисли ӯ хандидан аст,
Рӯз ӯро дидаву бар гирди ӯ гардидан аст,
Дар ҳарими шаб суҳанҳои латиф
Шеър қарда гуфтаан аст.
Бахт мегиряд ба ҳолам!

Сахттар қун рӯзи ман қасро мабод.
Осмон он хонан Хуршед нест,
Дузахеро сарнағун қардану он бар ман фитод.
Шеър месӯзад зи оҳи сарди ман,
Ту зи сардӣ сӯхтанро дидаи, ай марди роҳ?
Дарзаи сабзу таре, ки нав дарав қардӣ гиёҳ,
Баъди як рӯзи дигар онро қушой сӯхтаст,
Ӯ зи сардӣ сӯхта дорад ниҳод.
Дар дарунаш оташе дорад қун ман, -
Дар дарунам шаҳри пурсӯзеву номаш
Шеъробод.
Зарраҳои ҷисми зорам қуҳҳои оташанд.
Доду дод.
Аз ҷамоли гулмисоли ту фиరోқ,
Ай Худо, ҳаргиз мабод!
Ман намехоҳам фиరోқи рӯи ту,
Ин раво набвад ба ман, ай лабшакар!

Амирҷон НОСИРОВ,
донишҷӯи факултети филологияи тоҷики
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Дар Женева бо ташаббуси Тоҷикистон чорабиниҳои давлатҳои узви Созмони Милали Муттаҳид марбут ба обу иқлим баргузор шуд.

ДИҚҚАТ, ОЗМУН!

Хафтанонаи «Омўзгор»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои беҳтарин маводи публицистии адабӣ аз рӯйи жанрҳои мақола, очерк, лавҳа, ҳикоя ва эссе озмуни ҷумҳуриявии «Омўзгори ман – ифтихори ман»-ро эълон менамояд.

Ҳадаф аз баргузори озмуни ҷумҳуриявии «Омўзгори ман – ифтихори ман» татбиқи дастури ҳидоятҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президентӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Вазорати маориф ва илм чихати баланд бардоштани мақоми омӯзгор дар ҷомеа ва инъикоси ғаъолияти густардаи фидокоронаи онҳо буда, навиштаҳое ба озмун роҳ дода мешаванд, ки дар онҳо аз умумигӯӣ, баёни сатҳии тарҷимаи холи омӯзгорон ва нақли хушқу беобуранг худдорӣ шуда бошад. Ба навиштаҳое, ки муъҷазу муассиранд ва дорои забони шевою ҷозибанд, баргарӣ дода мешаванд.

Инчунин, нигоштаҳое бояд инъикосгари таваҷҷуҳи махсуси Пешвои миллат ба аҳли маориф бошанд, чеҳраи воқеии омӯзгор ва

корномаи ӯро ба таври муассир бозгӯй кунанд, мавқею мартабаи шоистаи омӯзгорон дар ҷомеаи мо тасвир намоёнд, наврагони эҷодкорӣ, ҳислатҳои ҳамидаи аҳли таълиму тарбия ва нақши онҳоро дар ҷомеа тавсиф бахшанд, аз таърибу судмандии омӯзгорон ҳикоят намоёнд.

Иштирок дар озмун озод буда, хонандагон, донишҷӯён ва омӯзгорон, шоирону нависандагон, рӯзноманигорон ва кормандони касбу кори гуногун метавонанд дар он иштирок намоёнд.

Озмун аз рӯзи эълон шудани то 10-уми сентябри соли 2024 идома меёбад ва дар арафаи Рӯзи омӯзгорон ҷамъбасти мешавад.

Ғолибони озмуно тухфаҳои зерин интизор аст:

Ҷойи якум – 10 000 сомонӣ

Ҷойи дуюм – 7 000 сомонӣ

Ҷойи сеюм – 5 000 сомонӣ

Ҳамчунин, 3 иштирокчиҳои ғаъол ба мукофотпулӣ дар ҳаҷми 1000 сомонӣ ва дигар тухфаҳои хотиравӣ қадр карда мешаванд.

Навиштаҳое ба озмун набояд аз 4-5

НАШРИИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

МУАССИС
Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

И.В. САРМУҲАРИР
Эҳсон САҒАРЗОДА
225-81-55

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ
Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Ҷамшед ҚҶРАЗОВА
Зиёдулло АБДУЛЗОДА
Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА
Дилшод САҒАРЗОДА
Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ
Абдурауф МУРОДӢ 225-81-58
(ҷонишини сармуҳаррир)
Насриддин ОХУНЗОДА 225-81-57
(котиби масъул)
Шодӣ РАҶАБЗОДА
(муҳаррири шуъба)
Ҳотами ҲОМИД 225-81-57
(муҳаррири шуъба)
Салима МҶСОЕВА
(муҳаррири шуъба)

МУХБИРОНИ МИНТАҚАВӢ
Ҷангибеки УЛҒАТШОҲ
(ВМКБ)
Шарифи АБДУЛҲАМИД,
Сухроб АЗИЗӢ
(вилояти Хатлон)
Нӯьмон РАҶАБЗОДА
(вилояти Суғд)

Набиҷон НАБИЕВ 225-81-61
(масъули обуна)
Мадина ДИЛОВАРОВА
(хуруфчин)

«Омўзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Ҷумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири чандандешӣ маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи хафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳое ва суратҳои ба идораи хафтанома воридгашта баргардонда намешаванд. Идораи хафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5)-и харфи Times New Roman ТҶ қабул менамояд.

Нишонӣ: 734025, ш. Душанбе, хиёбони Айни - 126.

Хафтанома дар матбааи нашриёти комплексии «Шарқи озод» ба таъби расид.
Индекси обуна: 68850.
Адади нашр: 41797 нусаха

Почтаи электронӣ: p.omuzgor@maorif.tj
Сомонаи хафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

QR - коди сомонаи расмии нашрияи «Омўзгор»

Навбатдори шумора: Х. Ҳомид

ДОНИШГОҶИ ДАВЛАТИИ ОМӢЗОРИИ ТОҶИКИСТОН БА НОМИ САДРИДДИН АЙНИ

барои ишғоли вазифаҳои холи дар соли таҳсилоти 2024-2025 озмун эълон менамояд:

1. Мудирони кафедраҳо: дар кафедраҳои иқтисодиёт ва идоракуниӣ, бахисобгириии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит, методикаи таълими таърих ва ҳуқуқ, зоология, ботаника, биохимия ва генетика, биологияи умумӣ ва методикаи таълими биология, анатомия ва физиология, методикаи таълими география ва туризм, геозология, адабиёти рус ва ҷаҳон, методикаи таълими забон ва адабиёти рус, назарияи тарҷума ва услубиносии, забоншиносӣ ва типологияи муқоисавӣ, забонҳои Шарқ, забони англисӣ, методикаи таълими математика, алгебра ва назарияи ададҳо, геометрия ва математикаи олии, методикаи таълими технология ва соҳибкорӣ, фанҳои умумитехниқӣ ва мошиншиносӣ, физикаи эксперименталӣ, химияи органиқӣ ва биологӣ, назария ва таърихи адабиёт, назария ва амалияи забоншиносӣ, педагогика ва психологияи синфҳои ибтидоӣ, назария ва методикаи тарбияи мусиқӣ – бадеӣ педагогика, психология ва методикаи тарбияи томактабӣ, педагогикаи махсус ва таҳсилоти фарогир, психологияи умумӣ ва педагогӣ, психологияи иҷтимоӣ ва муносибатҳои оилавӣ, педагогика, психология, фалсафа ва фарҳангшиносӣ, забони тоҷикӣ, забони русӣ, забонҳои хоричӣ.

2. Профессор: дар кафедраҳои алгебра ва назарияи ададҳо (1), технологияи информатионӣ ва коммуникатионӣ (1), методикаи таҳсилоти ибтидоӣ (2), назарияи тарҷума ва услубиносии (2), забоншиносӣ ва типологияи муқоисавӣ (1), забони фаронсавӣ (1), назария ва амалияи забоншиносӣ (1).

3. Дотсентон: дар кафедраҳои алгебра ва назарияи ададҳо (1), методикаи таҳсилоти ибтидоӣ (2), таърихи умумӣ ва муносибатҳои байналхалқӣ (2), таърихи халқи тоҷик (3), забоншиносӣ ва типологияи муқоисавӣ (1), забони фаронсавӣ (2), сиёсатшиносӣ (3), забони муосири рус ва забоншиносии умумӣ (1), адабиёти рус ва ҷаҳон (1).

4. Ба вазифаи муаллимони калон: дар кафедраҳои алгебра ва назарияи ададҳо (1), технологияи информатионӣ ва коммуникатионӣ (1), педагогика ва психологияи синфҳои ибтидоӣ (2), забон ва адабиёти тоҷик (1), методикаи таълими математика (2), таърихи умумӣ ва муносибатҳои байналхалқӣ (1), методикаи таълими таърих ва ҳуқуқ (1), таърихи халқи тоҷик (2), назарияи тарҷума ва услубиносии (1), забони англисӣ ҳамчун ихтисоси дуюм (1), методикаи таълими забон ва адабиёти тоҷик (1), фанҳои умумитехниқӣ ва мошиншиносӣ (1), сиёсатшиносӣ (2), психологияи иҷтимоӣ ва муносибатҳои оилавӣ (1), забони муосири рус ва забоншиносии умумӣ (1), методикаи таълими забон ва адабиёти рус (2), тарбияи ҷисмонӣ ва мудоғишаи шаҳрвандӣ (1) фалсафа ва фарҳангшиносӣ (1).

Мухлати пешниҳоди ҳуҷҷатҳо як моҳ аз рӯзи нашри эълон аст.

Дар озмуни ишғоли вазифаҳои мудирони кафедра ва муаллими калон ҳуҷҷатҳои довталабони то синну соли нафақа қабул карда мешаванд. Довталабони аз озмун гузашта ва ба кор қабулшуда, дар донишгоҳ бо хона таъмин карда намешаванд.

Нишонӣ: 734003, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ - 121, ДДОТ ба номи С. Айни, раёсати таълим.

2 майи соли равон рӯзноманигори маъруфи тоҷик Сайфуллоҳ Маҳкамов дар 80-солаги пас аз бемории бардавом дар шаҳри Истаравшан аз олам даргузашт.

С. Маҳкамов 2 январи соли 1945 дар шаҳри Уротеппа (ҳоло Истаравшан) таваллуд шудааст. Ҷаъолияти қоришро баъд аз хатми мактаби олии соли 1966 ба хайси муҳбири Ҷумитаи телевизион ва радиои ҚШС Тоҷикистон оғоз намудааст.

Сайфуллоҳ МАҲКАМОВ

Соли 1976 ба узвияти Иттифоқи журналистони Тоҷикистон шомил гардида, барои нашри матолиби матбуотӣ дар чандин озмунҳои сатҳи шахриву вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ ба пирӯзӣ расидааст.

С. Маҳкамов беш аз 55 сол ба ғаъолияти рӯзноманигори машғул буд ва бо рӯзномаҳои зиёд ҳамкорӣ дошт.

Бо хафтаномаи «Омўзгор» ҳамкорӣ хамешагӣ ба роҳ монда буд ва мақолаҳои зиёдаш дар саҳаҳои он ҷоп шудаанд.

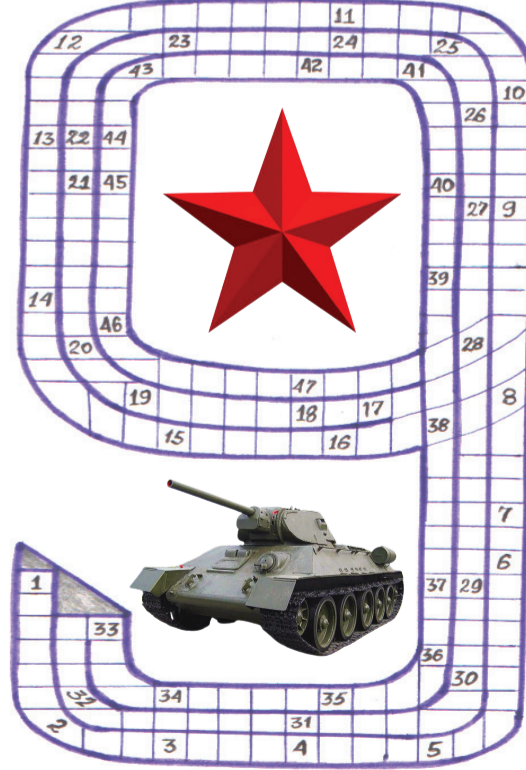
Соли 2000 хафтаномаи кӯдакону наврасони вилояти Суғд «Қорвони умед»-ро таъсис дод.

Аз ӯ китобҳои зиёд, аз ҷумла, «Сарбози Инқилоб», «Бӯи хун», «Фидой», «Фарзанди Истаравшан», «Ҳишти аввал», «Сарҷамаи зиндагӣ», «Фарзандони диёр», «Сафобахш», «Ҳунармандон», «Мактаби маҳорат ва часорат», «Нони халол» ба ёдгорт монд.

Номи некаш дар лавҳи хотири дӯстону ҳампешагон поянда хоҳад буд.

Муаммони «Иди зафар»

1. Иштирокдори ҷанг, Қаҳрамони Иттиҳоди Шуравӣ аз Тоҷикистон. 2. Романи адиби тоҷик, ки аз диловариҳо дар ҷанг қисса мекунад. 3. Навъи мукофот, подоши корнамоиҳо. 4. Миллати саркардаи ҷанг. 5. Шаҳре, ки муҳорибаҳои шадидтарин он ҷо гузаштааст. 6. Дарё дар Россия. 7. Адиби ҷангнома-навис, иштирокдори ҷанг. 8. Ҳамаҷноии камингоҳ. 9. Қаҳрамони достони «Писари Ватан». 10. Тоҷикписар, Қаҳрамони Иттиҳоди Шуравӣ. 11. Шаҳри қаҳрамон. 12. Дарё дар Россия, «шоҳид»-и ҷонбозиҳои қаҳрамонони ҷанг. 13. Қалъае, ки парчами зафар дар он афрохта шуд. 14. Давлат, саркардаи ҷанг. 15. Мафҳуми ҳамдигарфаҳмӣ. 16. Нашрияе, ки аз музаффариятҳо дар ҷанг хабар меод. 17. Исми кӯтоҳшудаи яроқи ҷангӣ. 18. Шаҳри қаҳрамон. 19. Муаллифи очерки таърихии «Чингизи асри XX». 20. Муборизи роҳи озодии Испания, ки се писараш дар ҷанг шаҳид шудааст. 21. Амалии математикӣ номаълум. 22. Генералиссимус. 23. Нахустин Қаҳрамони Иттиҳоди Шуравӣ аз Осиёи Миёна дар ҚБВ. 24. Мошини харбии ҷангӣ. 25. Шаҳри қаҳрамон, ки дар он муҳорибаи пуршидат ба амал омадааст.

26. Зодгоҳ. 27. Фатҳу қушош. 28. Ҷумҳурии хафтуми ИҚШС. 29. Дарё дар ФР, «шоҳид»-и муҳорибаҳо дар ҚБВ. 30. Як навъи ҳашарот. 31. Фасле, ки ҚБВ шуруъ гардид. 32. Нанг ва ***. 33. Исми адиби тоҷик, ки дар ҚБВ иштирок карда, аз вазъи ҷанг мақолаҳо менавишт. 34. Ифодакунандаи байни ду самт. 35. «Солдат» ба забони тоҷикӣ. 36. Сафед, сиёҳ. 37. Ҳамақида, пайрави Гитлер. 38. Ҷирми осмонӣ. 39. Исми саркардаи ҚБВ. 40. Ҳуҷҷати расмӣ. 41. Муродифи мактуб. 42. Мол ё чизи дигари муваққатан додашуда. 43. Шаҳри қаҳрамон. 44. Хайвони саворӣ, ки дар ҚБВ истифода мешуд. 45. Техникаи харбӣ. 46. Ҳамаҷноии вожаи «рахмат». 47. Аспи Рустам дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ.

Мурағиб Ҳотами ҲОМИД